

Nr 48.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna dels (p. 107) till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 90 000 000 kronor, dels (p. 108) till Producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk ett förslagsanslag av 69 000 000 kronor, dels (p. 109) till Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet ett reservationsanslag av 75 000 000 kronor, dels ock (p. 110) till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet ett förslagsanslag av 9 000 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 25 april 1952 avlåten till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 236, under åberopande av bilagt utdrag av protokollet över jordbruksärenden för samma dag framlagt de förslag till åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, vilka i huvudsak framgå av följande i propositionen lämnade sammanfattning.

Sedan överenskommelse träffats mellan statens jordbruksnämnd, å ena, samt en av Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk utsedd förhandlingsdelegation, å andra sidan, angående grunderna för prissättningen å jordbrukets produkter under regleringsåret den 1 september 1952—den 31 augusti 1953, har Kungl. Maj:t den 25 april 1952 meddelat beslut i prisfrågan.

Enligt överenskommelsen skall jordbruket under regleringsåret 1952/53 tillföras inkomstökningar av tillhoppa 171 miljoner kronor. Detta skall uppnås dels genom prishöjningar på vissa produkter, dels genom statliga pristillägg för mjölk. Det allmänna mjölkpristillägget, det extra mjölkpristillägget i norra Sverige och leveranstillägget för mjölk skola utgå efter samma grunder som under tiden mars—augusti 1952.

I propositionen framlägges vidare förslag om ändrade grunder för producentbidraget till vissa innehavare av mindre jordbruk.

Medelsbehovet för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under regleringsåret 1952/53 har beräknats till cirka 230 miljoner kronor, därav omkring 222 miljoner kronor för mjölkpristillägg, 2,5 miljoner kronor för

stöd åt 1952 års odling av lin och hampa samt 5 miljoner kronor för diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. Någon reservation av tidigare anvisade medel beräknas icke föreligga vid regleringsårets ingång. Under förutsättning av bifall till i propositionen framlagt förslag att 47 miljoner kronor ur jordbruksnämndens clearingkassa för fettråvaror skola tagas i anspråk för ändamålet, stanna anslagsäskandena vid ett belopp av 183 miljoner kronor. Vidare begäres ett reservationsanslag å 45 miljoner kronor till kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet och ett förslagsanslag å 7 miljoner kronor till omkostnader för statlig lagerhållning av vissa jordbruksprodukter. Sistnämnda anslag avses skola få användas även för att täcka kostnaderna för viss beredskapslagring. Slutligen begäras 58 miljoner kronor till producentbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk.

Kungl. Maj:t har i enlighet med vad sålunda anförts föreslagit riksdagen att

dels medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som angivits i propositionen;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa priser på brödsäd och oljevaxter av 1953 års skörd i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i propositionen;

dels å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett reservationsanslag av 183 000 000 kronor;

b) till *Producentbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk* ett förslagsanslag av 58 000 000 kronor;

c) till *Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* ett reservationsanslag av 45 000 000 kronor;

d) till *Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet* ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor;

dels bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att för att bereda Svenska spannmålsaktiebolaget rörelsekapital, tillhandahålla bolaget en rörlig kredit av ytterligare 55 miljoner kronor eller sålunda tillhoppa 125 miljoner kronor;

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om ändring i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost;

2) förordning angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.; samt

3) förordning om ändring i förordningen den 8 juni 1951 (nr 379) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.;

Ifrågavarande författningsförslag äro av följande lydelse.

Förslag

till

**förordning om ändring i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378)
om viss avgift å mjölk, grädde och ost.**

Härigenom förordnas, att 1, 2, 3 och 6 §§ förordningen den 10 juli 1947 om viss avgift å mjölk, grädde och ost¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd må, i den mån så prövas erforderligt för att åstadkomma en utjämning av intäkterna från olika grenar av mejerirörelse, förordna att särskild avgift (*utjämningsavgift*) skall upptagas för mjölk och grädde, som från mejeri levereras till annan än mejeri eller av mejeri användes för tillverkning av andra varor än smör, grädde och ost, ävensom för ost, som tillverkas vid mejeri eller levereras från mejeri till annan än mejeri.

Med mejeri — — — 1936 (nr 174).

2 §.

I den utsträckning Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden förordnar skall utjämningsavgift upptagas jämväl

- a) för margarinost, som tillverkas av annan än mejeri eller säljes av sådan tillverkare; samt
- b) för mjölk — — — än mejeri.

3 §.

Utjämningsavgift skall utgå med högst ett belopp, som motsvarar 40 öre för 100 gram av det mjölkfett varan innehåller, eller beträffande margarinost med högst 50 öre per kilogram.

6 §.

Avgiftsmedlen och deras avkastning skola, sedan därav gäldats kostnaderna för uppbörden och kontrollen av denna, användas för utbetalande av utjämningsbidrag för mjölk eller mejeriprodukter i enlighet med bestämmelser, som Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden meddelar.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1952.

¹ Senaste lydelse av 1 och 2 §§ se SFS 1948:428.

Förslag
till
**förordning angående reglering av utförseln av vissa levande djur
och jordbruksprodukter m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Levande djur och andra varor av de slag som angivas i *bilaga* till denna förordning få icke utföras ur riket utan särskilt tillstånd.

Vid meddelande av dylikt tillstånd må uppställas sådana villkor för dess tillgodonjutande som prövas vara erforderliga.

2 §.

Utförseltillstånd beviljas, såvitt ej Kungl. Maj:t annat föreskrivit, av statens jordbruksnämnd.

Ansökan om utförseltillstånd skall avfattas enligt formulär, som fastställs av vederbörande tillståndsmyndighet.

3 §.

När utförseltillstånd meddelas, skall därom utfärdas skriftligt bevis, angivande den myckenhet som får utföras, den tid under vilken utförseln får äga rum och de villkor i övrigt som må hava föreskrivits för tillgodonjutande av tillståndet.

Vid utförsel skall tillståndsbeviset företes för tullmyndigheten, som har att på beviset göra anteckning om dagen för utförseln, den myckenhet som utföres och det land till vilket utförseln äger rum.

Åt förening eller annan sammanslutning, som erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att handhava utförsel av visst eller vissa slags varor, ävensom åt medlem av sådan sammanslutning må utförseltillstånd utan begränsning till viss angiven myckenhet meddelas för viss tid eller tillsvidare. I fråga om utförsel på grund av dylikt tillstånd skall vad i andra stycket stadgats icke äga tillämpning.

4 §.

Utan hinder av stadgandet i 1 § första stycket må gods utföras:

a) därest i fråga om dess införande till riket 7 eller 8 § tulltaxeförordningen är tillämplig eller, beträffande tullfritt gods, skulle hava varit tillämplig, om varan varit tullbelagd;

b) med fartyg eller luftfartyg, som medförande godset på resa mellan utrikes orter anlöper svensk hamn;

c) under järnvägs eller postverkets kontroll under sådana förhållanden, att enligt 117 § tullstadgan förpassning därå icke erfordras;

d) såsom skeppsproviant eller i och för restaurangrörelse å järnvägståg, färja eller luftfartyg, såvida godset prövas icke överstiga för ändamålet erforderlig myckenhet;

e) av resande eller å transportmedel anställda personer, såvida godset utgöres av förnödenheter som prövas icke överstiga behovet under resan;

f) då godset enligt föreskrifter, meddelade av generaltullstyrelsen, försändes landvägen antingen över riket från en till annan utrikes ort eller över utlandet från en till annan ort inom riket.

Vederbörande tillståndsmyndighet äger meddela allmänna bestämmelser om ytterligare undantag från stadgandet i 1 § första stycket.

5 §.

För i 1 § omförmäld vara som utföres ur riket skall, i den mån Kungl. Maj:t i prisreglerande syfte så förordnar, erläggas avgift (*utförselavgift*).

Avgiftens storlek bestämmes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av statens jordbruksnämnd eller sådan sammanslutning som avses i 3 § tredje stycket.

6 §.

Vad i 5 § stadgas skall icke äga tillämpning å vara, vilken landvägen annorledes än å järnväg utföres för gränsbefolkningens räkning eller vilken utföres under sådana förhållanden som avses i 4 § första stycket.

7 §.

Uppbörd och redovisning av utförselavgifter verkställas av jordbruksnämnden eller den nämnden därtill bemyndigad. Utförsel av vara för vilken utförselavgift skall utgå må ej ske utan att för tullmyndigheten företes bevis att avgiften erlagts.

Medel som inflyta genom upptagande av utförselavgift skola enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

8 §.

Om särskilda förhållanden föranleda därtill, må jordbruksnämnden meddela befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att erlagga utförselavgift så ock medgiva återbäring av sådan avgift.

9 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande tillståndsmyndighet.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1952.

Utän hinder av bestämmelserna i denna förordning må utföras vara, för vilken exportlicens lämnats jämlikt kungörelsen den 9 juni 1950 (nr 324) angående allmänt exportförbud.

Förteckning

över varor, vilka enligt förordningen den 1952 angående
reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbrukspro-
dukter m. m. icke få utföras ur riket utan särskilt tillstånd.

Statistiskt nr	Varuslag
1—3: 2	Hästar
4—9	Nötkreatur, får och svin
15—20	Kött av får, häst och nötkreatur
ur 23	Ätbara, ej särskilt nämnda delar av får, häst och nötkreatur
24—26	Fläsk
64—67	Mjök och grädde
68: 1—2	Smör, naturligt
69, 70	Ost
71, ur 72	Ägg; ävensom äggula, ej uteslutande avsedd för beredning av läder, samt flytande äggvita
ur 97	Luzernmjöl (hömjöl)
106—108	Potatis
122	Hö
123	Halm
157	Senap, omalen
170—171, 173—181	Spannmål, omalen, med undantag av ris, oskakat eller blott befriat från ytterskalet
182—186	Mjöl av spannmål; ävensom mjöl av andra vegetabilier, ej hänförligt till annat nummer
187—190	Gryn av spannmål
191—193	Havre-, råg- och vetekli
ur 194	Annat kli, ej särskilt nämnt, utom mandelkli
196—200	Potatismjöl och annan stärkelse
201	Gryn av andra vegetabilier än spannmål
207	Raps- och andra oljeväxtfrön
211	Timotejfrö
212	Rödklöverfrö
213	Alsikeklöverfrö
214	Vitklöverfrö
245	Ister och flott
248—250	Talg
251—252: 2	Tran
255	Härdat animaliskt fett
261	Rov- och rapsoljor, även blåsta, samt andra liknande blåsta oljor; ävensom rov- och rapsoljesyror
ur 262—262: 2,	
ur 268: 3	Senapsolja
ur 262, 272	Härdat vegetabiliskt fett
283—287	Socket
288	Sirap
289	Melass
303	Makaroner och vermiceller
307	Bröd, dock ej dessertkåx, pepparkakor och andra slag av finare bakverk och ej heller hundbröd

Statistiskt nr	V a r u s l a g
314	Konserver av kött av nötboskap eller får
ur 321: 2	Konserver av bönor med fläsk
ur 321: 3	Konserver av varor, innehållande fläsk eller kött av häst, nötboskap eller får eller delar av häst, nötboskap, får eller svin
359—370, 372	Fodermedel, med undantag av s. k. benprecipitat och annat dikalciumfosfat
ur 533	Äggalbumin (torkad hönsäggvita)

Förslag

till

förordning om ändring i förordningen den 8 juni 1951 (nr 379) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

Häri genom förordnas, att 3, 4 och 6 §§ förordningen den 8 juni 1951 angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. ävensom den vid förordningen fogade bilagan skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

3 §.

När införseltillstånd — — — av tillståndet.

Vid införsel — — — äger rum.

Åt förening eller annan sammanslutning, som erhållit Kungl. Maj:ts be- myndigande att handhava införsel av visst eller vissa slags varor, ävensom åt medlem av sådan sammanslutning må införseltillstånd utan begränsning till viss angiven myckenhet meddelas för viss tid eller tillsvidare. I fråga om införsel på grund av dylikt tillstånd skall vad i andra stycket stadgats icke äga tillämpning.

4 §.

Stadgandet i — — — föreskriven ordning.

Ej heller skall stadgandet hava avseende å

a) vara som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden att tullfrihet för densamma åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6, 7 eller 8 § samma förordning eller, i fråga om icke tullpliktig vara, skulle hava åtnjutes enligt något av dessa stadganden, om varan varit tullbelagd; eller

b) vara som — — — inom riket.

Vederbörande tillståndsmyndighet — — — första stycket.

6 §.

Bestämmelserna i — — — eller utrustning.

Beträffande vara, som införes under sådana förhållanden att tullfrihet för densamma åtnjutes enligt 5, 6, 7 eller 8 § tulltaxeförordningen eller, i fråga om icke tullpliktig vara, skulle hava åtnjutes enligt något av dessa stadganden, om den varit tullbelagd, skall skyldighet att erlagga införselavgift föreligga allenast såvitt fråga är om återinförsel av vara, vid vars utförande erhållits återbäring av förut erlagd införselavgift.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1952.

Förteckning

över varor, vilka enligt förordningen den 8 juni 1951 angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. icke få införas till riket utan särskilt tillstånd.

Statistiskt nr	V a r u s l a g
1—3: 2	Hästar
4—9	Nötkreatur, får och svin
ur 14	Kött av tamfågel
15—20	Kött av får, häst och nötkreatur
ur 23	Ätbara, ej särskilt nämnda delar av får, häst och nötkreatur
24—26	Fläsk
64—67	Mjölk och grädde
68: 1—2	Smör, naturligt
69, 70	Ost
71, ur 72	Ägg; ävensom äggula, ej uteslutande avsedd för beredning av läder, samt flytande äggvita
ur 97	Luzernmjöl (hömjöl)
102	Manioka- och arrowrot
106—108	Potatis
170—171, 173—181	Spannmål, omalen, med undantag av ris, oskalat eller blott befriat från ytterskalet
182—186	Mjöl av spannmål; ävensom mjöl av andra vegetabilier, ej hänförligt till annat nummer
187, 189—190	Gryn av spannmål med undantag av risgryn
191—193	Havre-, råg- och vetekli
ur 194	Annat kli, ej särskilt nämnt, utom mandelkli
196—200	Potatismjöl och annan stärkelse
201	Gryn av andra vegetabilier än spannmål
ur 281	Korv och andra annorledes än genom kokning, saltning, torkning och rökning till förtäring beredda, ej särskilt nämnda varor av djurs kött eller andra djurdelar
288	Sirap
289	Melass
290	Druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap
291	Frukt- och mjölksocker
303	Makaroner och vermiceller
307	Bröd, dock ej dessertkåk, pepparkakor och andra slag av finare bakverk och ej heller hundbröd
314	Konserver av kött av nötboskap eller får
ur 321: 2	Konserver av bönor med fläsk
ur 321: 3	Konserver av varor, innehållande fläsk eller kött av häst, nötboskap eller får eller delar av häst, nötboskap, får eller svin
359—370, 372	Fodermedel med undantag av s. k. benprecipitat och annat dikalciumfosfat
ur 533	Albumin (torkad hönsäggvita)
620	Dextrin och stärkelseklister; ävensom appreturmedel, innehållande dextrin, stärkelse, glykos, växtslem o. dyl.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 48 av herr *Persson, Karl*, och herr *Jansson, Fridolf*, i vilken motion föreslagits att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t föreslå att det nuvarande producentbidraget påbygges så att det ingår som ett bottenpris med för närvarande 12 öre per kilogram för upp till 8 000 kilogram årlig mjölkleverans för varje leverantör till mejeri, samt att det nuvarande kontantbidraget till sådana jordbrukare, som ej kunna leverera mjölk till mejeri, justeras i förhållande därtill;

2) I: 232 av herrar *Franzén* och *Lodenus* samt II: 306, likalydande, av herr *Svensson* i Stenkyrka *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära utökning av antalet prisorter för brödsäd, så att jordbrukarna i största möjliga utsträckning kunna erhålla fastställda garantipriser vid försäljning av brödsäd;

3) I: 323 av herr *Näslund* och herr *Andersson, Axel*, samt II: 422, likalydande, av herr *Andersson* i Långviksmon *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta om sådan ändring av bestämmelserna om utanordnande av producent- och kontantbidrag att brukare, oavsett om denne innehade brukningsdelen den 1 juli 1948 eller senare tillträtt densamma, måtte erhålla bidrag, om brukningsdelen för övrigt fyller fordringarna för bidrags erhållande;

4) I: 502 av herr *Persson, Ola*, och herr *Öhman* samt II: 658, likalydande, av herr *Karlsson* i Stuvsta *m. fl.*, i vilka motioner hemställts att riksdagen, i anledning av förevarande proposition, måtte besluta att medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område med de ändringar i fråga om riktlinjerna härför, som i förhållande till Kungl. Maj:ts proposition föreslagits i motionerna, nämligen i fråga om dels priserna på smör och margarin och dels priserna på bröd och fläsk, att avslå Kungl. Maj:ts förslag om ändrade grunder för producent- och kontantbidrag till innehavare av mindre, ofullständiga jordbruk samt att å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 375 000 000 kronor och till producentbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk ett förslagsanslag av 70 000 000 kronor;

5) I: 503 av herr *Lindgren m. fl.* och II: 659, likalydande, av herr *Andersson* i Ryggestad *m. fl.*, i vilka motioner föreslagits, att riksdagen ville besluta, att producentbidraget skall utgå med 12 öre per kilogram levererad mjölk på leveranser upp till 5 000 kilogram per år, dock med högst 480 kronor per år, att kontantbidraget skall utgå med samma belopp per ko som hittills, att riksdagen ville avslå förslaget om höjning av vetepriset med 3 öre per kilogram, att jordbruksutskottet måtte omräkna anslagsbeloppet till producent- och kontantbidragen samt i övrigt företaga de jämkningar och omräkningar som kunna föranledas av dessa förslag samt att riksdagen i övrigt ville bifalla vad Kungl. Maj:t föreslagit i förevarande proposition;

6) I: 505 av herr *Eskilsson m. fl.* och II: 660, likalydande, av herr *Hæggblom m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen av Kungl. Maj:t till årets höstriksdag begär framläggande av plan för subventionernas användning och avveckling, att riksdagen godkänner den mellan jordbruksorganisationernas förhandlare och statens jordbruksnämnd den 1 april i år träffade överenskommelsen i punkterna 6 och 7, samt att riksdagen i övrigt ville beakta vad i motionerna föreslagits;

7) I: 506 av herr *Nilsson, Hjalmar*, och herr *Björnberg* samt II: 661, likalydande, av herrar *Nilsson* i Bästekille och *Nilsson* i Svalöv, i vilka motioner hemställts, att riksdagen med anledning av förevarande proposition måtte besluta införa garantipris å bruna bönor med en krona per kilogram;

8) I: 507 av herr *Näslund m. fl.* och II: 665, likalydande, av herr *Ohlin m. fl.* i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte beakta de synpunkter och godkänna de förslag som framförts i motionerna, att riksdagen måtte för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område inklusive producentbidrag anvisa ett belopp av sammanlagt 241 000 000 kronor samt att riksdagen i övrigt måtte godkänna vad Kungl. Maj:t föreslagit;

9) II: 662 av herr *Lundberg m. fl.*, vari hemställts, att behandlingen av förevarande proposition, i avvaktan på en skyndsamt utredning av jordbrukskalkylen, måtte uppskjutas till höstriksdagen.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Vidare har *statens jordbruksnämnd* inkommit till utskottet med en den 14 maj 1952 dagtecknad skrivelse, vari anförts följande.

I underdånig skrivelse till Konungen den 22 april 1952 har *statens jordbruksnämnd* avgivit förslag angående prissättningen på jordbruksprodukter samt prisreglerande åtgärder på jordbrukets område regleringsåret 1952/53. Såsom bilaga 14 och 15 ha därvid fogats utkast till förordning angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. samt till förordning angående ändring i förordningen den 8 juni 1951 (nr 379) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. I bilagor till författningsutkasterna ha förtecknats de varor, vilka författningarna borde avse. Därvid har bland annat upptagits:

Statistiskt nr

Varuslag

»ur 23

Ätbara, ej särskilt nämnda delar av får, häst och nötkreatur»

Då vissa ätbära delar av svin (t. ex. svinlever), som böra omfattas av regleringen, ej gå in under andra i förteckningarna upptagna varugrupper, bör den citerade varugruppen rätteligen betecknas på följande sätt:

»ur 23

Ätbara, ej särskilt nämnda delar av får, häst, nötkreatur och svin»

Den av *jordbruksnämnden* tidigare föreslagna beteckningen på varugruppen har influerat i Kungl. Maj:ts proposition nr 236/1952. *Jordbruksnämnden*

hemställer, att vid utskottsbehandlingen av propositionen rättelse sker i enlighet med vad nu föreslagits.

Över motionerna I: 48 samt I: 323 och II: 422 har yttrande inhämtats från lantbruksstyrelsen. Över förstnämnda motion ha yttranden inhämtats jämväl från Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk och Småbrukarnas riksförbund.

Lantbruksstyrelsen har i sitt yttrande över nyssnämnda motioner anfört, att dessa tills vidare icke syntes böra föranleda någon riksdagens åtgärd. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Det bidragssystem, som föreslås i motionen I: 48, skiljer sig i flera avseenden från det nuvarande systemet. Den principiella skillnaden ligger däri att, medan det nuvarande bidraget är avsett att under en övergångstid lämna ett särskilt stöd åt de mindre jordbruken — särskilt övergångsjordbruken — intill dess nämnda jordbruk genom yttre rationalisering beräknats uppnå full lönsamhet, motionärernas förslag innebär, att ett permanent stöd lämnas åt alla kategorier jordbruk, oberoende av storleksordning och beskaffenhet. I de likalydande motionerna I: 323 och II: 422 hemställs om sådan ändring i bidragsreglerna, att brukare oavsett om denne innehade brukningsdelen den 1 juli 1948 eller senare tillträtt densamma, erhåller bidrag, om brukningsdelen för övrigt uppfyller fordringarna för bidrags erhållande. Ehuru en dylik ändring skulle bli mindre genomgripande än den, som föreslagits i förstnämnda motion, skulle den dock ej heller kunna genomföras utan att grunderna för det nuvarande bidragssystemet väsentligt rubbades.

Gällande bidragsregler ha givit upphov till ett utbrett missnöje på jordbrukarhåll. Kritiken har främst gällt det förhållandet, att bidrag utgå till brukare, som icke äro i behov därav. Detta spørsmål har också uppmärksamats av den s. k. producentbidragsutredningen, som i sitt den 18 juni 1951 avgivna betänkande SOU 1951: 39 bland annat framlagt förslag om införande av behovsprövning och om sådan ändring av bidragsskalan för producentbidrag, att bidragen i större utsträckning än för närvarande skulle komma de brukare till del, som ha det största behovet av bidrag. Även i andra hänseenden är emellertid det nuvarande bidragssystemet behäftat med brister. Som exempel härpå må framhållas, att bestämmelsen om utbetalning av bidragen i två terminer med efterreglering i ett stort antal fall medför, att brukaren i praktiken ständigt häftar i skuld till staten. Detta och andra förhållanden ha medfört, att bidragsgivningens administration blivit mer betungande än man från början tänkt sig.

Sveriges lantbruksförbund har i sitt yttrande över motionen I: 48 anfört bland annat följande.

Lantbruksförbundet hyser den bestämda uppfattningen, att det nuvarande producentbidraget icke bör påbyggas på det sätt, som föreslagits i motionen. Erfarenheterna av det nuvarande producentbidraget ge vid handen, att det inverkar på jordbruksproduktionens anpassning och utveckling på ett sätt, som ur avsättningssynpunkt icke är önskvärt. Detsamma torde i förstärkt grad bli fallet, därest producentbidraget skulle påbyggas på det sätt, som avses i motionen. En reformering av producentbidraget är därför enligt förbundets mening påkallad.

Riksförbundet Landsbygdens folk har anfört följande rörande motionen I: 48.

Den nuvarande utformningen av producentbidragen är såsom motionärerna framhålla i många avseenden otillfredsställande. I viss utsträckning ha emellertid nu genom den överenskommelse rörande prissättningen på jordbrukets produkter för tiden 1 januari—31 augusti 1952, som i dagarna träffats, motionärernas syften blivit tillgodosedda. Ett genomförande av motionärernas förslag i dess helhet skulle emellertid liksom nuvarande producentbidrag innebära ett hinder för en naturlig anpassning av produktionen efter marknadsläget och kan sålunda icke anses utgöra någon acceptabel lösning.

I det av *Småbrukarnas riksförbund* över motionen I: 48 avgivna yttrandet har anförts följande.

Vi instämmer i motionens syfte, att den bidragsberättigade mjölmängden ökas, nuvarande bidrag av 12 öre per kg står kvar, och likaså att ramen av berättigade jordbruk för erhållande av detta bidrag betydligt utvidgas, samt att nytilträdande ägare eller de, som övertagit ett jordbruk efter den 1 juli 1948, även erhåller producentbidrag.

Vi vill också som vår uppfattning kraftigt framhålla, att producentbidraget frigöres från frågan om jordbrukets rationalisering.

Finnes ekonomiska möjligheter för, att producentbidraget kan utbyggas, som antydes i motionen, att omfatta alla jordbruk, som producerar mjölk, har vi däremot intet att invända men anser, att småbrukets berättigade krav på ett bättre mjölkpris först bör beaktas och finna sin lösning.

I propositionen har lämnats en närmare redogörelse för *dels* prissättningen på jordbrukets produkter för regleringsåret 1951/52 (s. 12—15), *dels* förkalkylen rörande jordbrukets inkomster och kostnader under produktionsåret 1952/53 (s. 15—28), *dels* överläggningar med jordbrukets organisationer om prissättningen (s. 28—34), *dels* jordbruksnämndens förslag angående jordbruksregleringen under regleringsåret 1952/53 (s. 35—82), *dels* statens priskontrollnämnds yttrande (s. 82—84), *dels* Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågorna (s. 84—85), *dels* ock producentbidragsutredningens betänkande (s. 85—111). Därjämte ha vid propositionen fogats promemorior med översikt över hittills vidtagna regleringsåtgärder på jordbrukets område m. m. Utskottet torde i angivna delar få hänvisa till propositionen.

Departementschefen.

Departementschefen har anfört följande.

»Världsproduktionen av livsmedel beräknas nu ligga omkring 10 procent högre än före kriget. På grund av att världens befolkning ökat något mera, äro emellertid livsmedelstillgångarna per individ genomsnittligt alltjämt något lägre än före kriget. Förhållandena äro emellertid olika inom skilda områden och länder. Vad Europa beträffar kan produktionsutvecklingen under senare tid betraktas som förhållandevis gynnsam.

Utbrottet av Koreakriget för snart två år sedan medförde en stegrad spänning på den internationella livsmedelsmarknaden med ökade lagringsköp och stigande priser på flera viktiga jordbruksprodukter, främst spannmål och fettråvaror. På den senaste tiden har emellertid ett omslag inträffat härvidlag. Särskilt markant är detta i fråga om fettråvaror, på vilka priserna sjunkit avsevärt. Beträffande brödsäd har utbudet på världsmarknaden emellertid begränsats på grund av dåligt skördeutfall i vissa viktiga exportländer. Prisläget för brödsäd har på grund därav i stort sett icke undergått någon förändring. Däremot ha priserna på fodersäd, vilka hittills legat högt, på senare tid visat en sjunkande tendens. Även på oljekakor ha priserna sjunkit. För Sveriges del är det vidare icke utan betydelse, att fraktsatserna på senare tid sänkts.

Vad den internationella marknaden för animalier beträffar är det ur svensk synpunkt av särskilt intresse, att möjligheterna att vinna lönande avsättning för svenska exportprodukter begränsats, emedan produktionen inom de europeiska importländerna av animaliska livsmedel fortfarande präglas av återhämtningen från den låga förkrignivån. Priserna ha också varit genomgående lägre än under det gångna produktionsåret.

Medan den internationella marknaden för livsmedel sålunda kännetecknats av sjunkande priser, har prisutvecklingen här hemma på grund av löneutvecklingen gått i motsatt riktning. Detta har medfört, att för vissa jordbruksprodukter — bland annat utgör spannmålen här ett undantag — hemmamarknadspriserna numera ligga högre än motsvarande priser utomlands.

I propositionen nr 176 till årets riksdag angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område under senare delen av regleringsåret 1951/52 hänvisade jag till vissa i propositionen nr 207/1951 gjorda uttalanden rörande försörjningsprogrammet för innevarande regleringsår. Enligt dessa borde försörjningsprogrammet liksom under de senaste åren utformas med utgångspunkt från att livsmedelsbehovet i största möjliga utsträckning borde täckas genom inhemsk produktion. Därjämte borde man emellertid, med hänsyn bland annat till den ur vår synpunkt ogynnsamma utveckling av pris- och avsättningsförhållandena på världsmarknaden, som ägt rum under senare tid, eftersträva en viss förskjutning av produktionsinriktningen. Därvid borde man söka öka självförsörjningsgraden på de områden, där under-

skott förelåge, främst fodermedel samt socker, kött och fläsk. Å andra sidan borde man söka reducera överskotten av sådana produkter, beträffande vilka svårigheter förelåge att vinna avsättning utomlands till tillfredsställande priser. Det framhölls även, att man genom en dylik förskjutning, vilken i förhållande till den totala jordbruksproduktionen endast behövde bli av relativt ringa omfattning, kunde vinna dels en ur ekonomiska synpunkter mera ändamålsenlig inriktning av produktionen, dels en ökning av självförsörjningsgraden och en minskning av jordbrukets beroende av en i nuvarande läge mycket oviss exportmarknad.

Under det senaste året har icke skett någon mera väsentlig förändring i de faktorer, som lågo till grund för denna bedömning. Utvecklingen på den internationella livsmedelsmarknaden understryker enligt min mening betydelsen av att samma riktlinjer följas även i fortsättningen. Det försörjningsprogram, som angavs våren 1951, torde sålunda i sina huvuddrag böra vara vägledande även under det kommande regleringsåret.

I nyssnämnda proposition nr 176/1952 konstaterade jag, att utbytet av 1951 års odling i flera avseenden blivit sämre än vad man hoppats. Härvidlag erinrade jag, bland annat, om det betydande underskott som uppstått i vår brödsädsförsörjning till följd av svartrostangreppen å vete samt om de mindre tillfredsställande skördarna av fodersäd och sockerbetor. Mjölkproduktionens nedgång hade jag däremot icke något att erinra mot i den mån nedgången utgjorde ett led i den önskade produktionsomläggningen.

Volymen av jordbrukets slutprodukter — räknad i konstant penningvärde — under innevarande regleringsår beräknas av jordbruksnämnden bli omkring sex procent lägre än samma volym år 1950/51. Produktionsvolymen år 1952/53 kan enligt beräkningar, verkställda på grundval av den nyligen upprättade jordbrukskalkylen för samma år, under förutsättning av bland annat normala väderleksförhållanden samt full förnödenhetsförsörjning, komma att ligga tre procent över årets men fortfarande tre procent under 1950/51 års volym. Att jordbruksproduktionen under nästkommande år väntas icke uppnå nivån från år 1950/51 är i främsta rummet att tillskriva den pågående omläggningen av produktionen från mjölk och ägg till spannmål, kött och fläsk. Som jag redan uttalat torde denna omläggning böra ingå i försörjningsprogrammet även för det kommande regleringsåret.

Med utgångspunkt från de nu berörda synpunkterna kommer jag att i det följande mera allmänt beröra den önskvärda utvecklingen för olika produktionsgrenar.

Vad först beträffar brödsädsodlingen är den år 1951 med höstsäd besädda arealen något större än den skördade arealen närmast föregående år, främst beroende på en ökning av rågodlingen. Förkrigstidens arealer av höstsäd ha dock icke uppnåtts. Beträffande odlingen av vårvete har jordbruksnämnden räknat med samma arealer i år som år 1951. Oaktat man sålunda för år 1952 synes kunna förutse en något vidgad brödsädsodling, torde den-

samma vid normala skördeförhållanden icke komma att räcka till för täckning av det inhemska förmalningsbehovet. Med hänsyn till såväl det inhemska försörjningsläget som prisförhållandena på världsmarknaden synes det angeläget med en ytterligare utvidgning av brödsädsodlingen.

Socketbetsodlingen är trots en något vidgad omfattning alltså icke tillräcklig för att kunna täcka det inhemska behovet.

I fråga om oljeväxtodlingen väntas en nedgång i förhållande till år 1951. I jordbrukskalkylen har sålunda för år 1952 räknats med en odling av omkring 160 000 hektar, vilket innebär en nedgång med cirka 30 000 hektar i förhållande till föregående år. Med hänsyn till den omsvängning, som numera skett beträffande priserna på fettråvaror på den internationella marknaden, synes en begränsning av den inhemska oljeväxtodlingen vara önskvärd.

Beträffande produktionen av mjölk och smör ha kalkylsakkunniga, under antagande av bland annat en viss nedgång i koantalet samt i stort sett normal tillgång på foder, räknat med en fortsatt nedgång av produktionen av mjölk och därmed även av mejeriprodukter. Ur försörjningssynpunkt torde en sådan nedgång icke giva anledning till oro. Det synes dessutom ur marknadssynpunkt vara lämpligt med en viss återhållsamhet i fråga om mjölkproduktionen, eftersom svårigheter föreligga att utomlands vinna lönnande avsättning för ett större smöröverskott.

Minskningen av antalet kor har kommit till uttryck i en temporär ökning av tillgången på nötkött. På något längre sikt har man emellertid att räkna med en minskad slakt, såvida icke göddjursuppfödningen ökar. En utvidgning av denna uppfödning är därför önskvärd. I fråga om fläskproduktionen ger betäckningsstatistiken anledning antaga, att vi nästa år komma att bli självförsörjande.

I fråga om ägg föreligger fortfarande ett produktionsöverskott, även om det minskat i förhållande till föregående år. För nästkommande år synes man kunna räkna med en ungefär oförändrad produktion, varför ett fortsatt exportöverskott torde komma att föreligga.

I överensstämmelse med vad som varit brukligt under en följd av år har även innevarande år upprättats en särskild prognos angående jordbrukets inkomster och kostnader för 1952/53. Prognosen har utarbetats av kalkylsakkunniga och granskats av jordbruksnämndens råd.

Under senare år har i olika sammanhang och från skilda håll framförts önskemål om att frågan om övergång till ett nytt mera näraliggande basår för kalkylen än året 1938/39 skulle upptagas till prövning. Den osäkerhet, som kännetecknar beräkningsmetoderna i fråga om vissa kalkylposter, har ansetts i hög grad bero på att förhållandena under och närmast efter basåret icke på ett fullt tillfredsställande sätt kunnat klarläggas. Jag torde i detta sammanhang få erinra om att kalkylsakkunniga i samband med kalkylarbetet våren 1951 framlade förslag om övergång till nytt basår vid kalkylberäkningarna. Min företrädare i ämbetet uttalade i propositionen

nr 207 till 1951 års riksdag, att han funnit det önskvärt att man i fortsättningen skulle begagna sig av ett nytt basår, som låge närmare det aktuella dagsläget än det hittills använda. Han vore dock ej beredd att för det dåvarande taga ställning till frågan om valet av ny basperiod eller till de spörsmål, som uppkomme vid övergången till en sådan. Vid propositionens behandling i riksdagen anförde jordbruksutskottet (utl. nr 42), efter att ha understrukit önskvärheten av att en skyndsam översyn av de mera kontroversiella avsnitten av jordbrukskalkylen komme till stånd, att i anslutning till denna översyn även de med övergången till ett nytt basår sammanhängande spörsmålen borde övervägas.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att jag i propositionen nr 176 till årets riksdag uttalat, att jag ansåge det nuvarande kalkylsystemet icke vara i allo tillfredsställande. Efter att ha påtalat olägenheterna i olika avseenden av det på jordbrukskalkylen i dess nuvarande utformning grundade prissättningsförfarandet, anförde jag, att goda skäl enligt min uppfattning förelåge för att man skulle finna en form för prisregleringen, som innebure att denna skedde efter schematiska regler och dessutom i högre grad än det nuvarande systemet medgäve en smidig anpassning till förändringar i produktions- och avsättningsförhållandena ävensom i den allmänna löne- och kostnadsutvecklingen. Jag tillkännagav i detta sammanhang min avsikt att hos Kungl. Maj:t hemställa om bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att verkställa en utredning rörande denna fråga.

I avvaktan på denna utredning torde jordbrukskalkylen på sätt hittills skett böra läggas till grund för prissättningen på jordbruksprodukter. Såsom framgår av det föregående ha emellertid kalkylsakkunniga funnit lämpligt att nu övergå till nytt basår och ha därvid på anförda skäl valt produktionsåret 1950/51. Häremot har icke rests någon invändning. Ej heller jag har något att erinra mot denna övergång.

Med hänsynstagande till räntekostnaderna beräknade på grundval av en ökning i fastighetskapitalet visar den föreliggande jordbrukskalkylen för år 1952/53 ett underskott på cirka 215 miljoner kronor (alternativ II). Av detta underskott beräknas 55 miljoner kronor hänföra sig till ökade räntekostnader på grund av höjning av jordvärdena för jordbruksfastigheter enligt 1952 års fastighetstaxering ävensom av värdena å kreaturs- och förrådskapitalet. I den av Kungl. Maj:t denna dag godkända, mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation den 1 april 1952 träffade överenskommelsen om prissättningen för regleringsåret 1952/53 skall $\frac{1}{5}$ eller 11 miljoner kronor beaktas vid prissättningen för nämnda år samt återstående del eller 44 miljoner kronor successivt med $\frac{1}{4}$ under ett vart av de följande fyra åren. Underskottet för år 1952/53 i jordbrukskalkylen skall sålunda anses vara täckt, om jordbruket tillföres inkomstökningar med tillhoppa 171 miljoner kronor.

Prisöverenskommelsen synes i denna del liksom i övrigt utgöra en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna och torde därför böra godkännas. Överenskommelsen innebär vidare, bland annat, att den s. k. 4-procent-

regeln skall äga tillämpning under det kommande regleringsåret. Omräkning av kalkylen skall på grund härav ske under hösten 1952, dock endast för såvitt sådan begäres av jordbruksnämnden eller jordbrukets förhandlingsdelegation. Skulle jordbruket ställas inför krav på nya kostnadsökningar till följd av lönehöjningar på grund av nya kollektivavtal för lantarbetare eller andra grupper, förutsätter jag att jordbruksnämnden och jordbrukets organisationer i vanlig ordning upptaga förhandlingar om kompensation härför.

Det har vid flera tidigare tillfällen — i samband med att överenskommelser träffats angående grunderna för prisregleringen — framhållits att överenskommelserna ej böra utgöra hinder för det centrala regleringsorganet att vidtaga sådana prisjusteringar, som äro påkallade ur försörjningssynpunkt. Detsamma bör självfallet gälla även för den tid, som nu är i fråga. Liksom tidigare böra emellertid dylika prisjusteringar om möjligt avvägas så att relationen mellan inkomst- och kostnadssumman i kalkylen icke påverkas. Det bör också eftersträvas, att justeringarna skola medföra minsta möjliga inkomstförskjutning mellan olika grupper av jordbrukare. Innan beslut fattas om dylika justeringar böra överläggningar på lämpligt sätt äga rum med jordbrukets organisationer.

I den mån priserna på sådana jordbruksprodukter, som icke äro föremål för statlig prissättning, sänkas utan ingripande från myndigheternas sida böra statsmakterna däremot, i överensstämmelse med vad som hittills gällt, icke ha skyldighet att kompensera prissänkningarna genom prishöjningar på andra produkter.

I anslutning till vad som gällt under senare år och med hänsyn till ovissheten om den blivande ekonomiska utvecklingen och det framtida försörjningsläget torde Kungl. Maj:t liksom hittills böra äga befogenhet att inom den anslagsram, som kan komma att anvisas, handhava jordbruksregleringen och vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i densamma. Skulle det befinnas erforderligt att taga i anspråk statsmedel utöver vad riksdagen ställt till förfogande, bör frågan självfallet underställas riksdagen. Kungl. Maj:ts nu nämnda befogenhet torde böra gälla hela det kommande regleringsåret.

Jag vill i detta sammanhang erinra att de grundläggande av riksdagen antagna regleringsförfattningarna gälla tills vidare. Övriga av riksdagen lämnade bemyndiganden, vilkas giltighet utgår i slutet av innevarande regleringsår, torde där ej annat särskilt anges böra förlängas för ytterligare ett år.

Beträffande det nu utgående statliga stödet vid säsongmässig lagring av animaliska produkter må erinras om att detsamma avser kött och fläsk samt smör. Så länge möjligheter icke föreligga att övergå till fri prisbildning beträffande dessa produkter, torde lagringsstödet icke böra slopas. Kungl. Maj:t bör emellertid, i likhet med vad som är fallet under innevarande regleringsår, beträffande nämnda varugrupper äga befogenhet att begränsa eller slopa stödet.

Beträffande lagringsstödet omfattning vill jag understryka, att stödet icke bör omfatta annat än bestridande av lagringskostnader samt tillhandahållande av rörelsemedel i den utsträckning, som kan befinnas lämplig. Lagringsstödet bör sålunda ej innefatta någon avsättningsgaranti. En sådan garanti skulle för övrigt, i den mån de lagrade kvantiteterna äro avsedda för export, strida mot den av riksdagen fastslagna ståndpunkten, att statsmakterna ej böra lämna någon garanti för avsättningen av eventuella exportöverskott. Ej heller bör stödet innefatta garanti mot försämring av varan under lagringstiden.

Efter denna redogörelse för min allmänna inställning till de föreliggande spörsmålen torde jag få övergå till att behandla de grunder, som i fortsättningen synas böra tillämpas beträffande jordbruksregleringen.

Brödsädsregleringen.

I sitt förslag till utformningen av regleringsåtgärder i fråga om brödsäd och fodermedel har jordbruksnämnden utgått från att Svenska spannmålsaktiebolaget också under nästa regleringsår skall ha hand om importen av dessa varor. Även enligt min uppfattning torde det med hänsyn till den utländska prisnivån och det handelspolitiska läget i allmänhet icke böra göras någon ändring härvidlag.

Beträffande den inhemska regleringen synes någon större risk icke föreligga för en omfattande utfodring av brödsäd, eftersom man torde kunna räkna med en ökad fodersädsodling. De nu gällande inskränkningarna beträffande handelns rätt att förfoga över inneliggande lager av brödsäd i syfte att hindra försäljning av sådan säd för utfodringsändamål torde dock böra bibehållas tills vidare.

Vad angår prissättningen på brödsäd får jag erinra om att Kungl. Maj:t denna dag fattat beslut om en höjning av garantipriserna med för vet 13 kronor för deciton och för råg 10 kronor för deciton.

I fråga om den närmare utformningen av prisregleringen har nämnden diskuterat två olika möjligheter. Den ena är att med vissa justeringar bibehålla det nuvarande systemet med fasta successivt stigande garantipriser. Det andra avser ett inlösningsförfarande, av innebörd att bolaget skall först i slutet av konsumtionsåret företaga inköp och därvid låta inlösningspriserna bli desamma å ett antal prisorter. Nämnden har på anförda skäl förordat, att regleringsbestämmelserna skola utformas på i huvudsak samma sätt som för innevarande regleringsår. Härvid har dock förutsatts, att de kvalitetsbestämmelser och prisregleringsskalor, som tidigare gällt för 1950 års skörd men tillfälligtvis ändrats innevarande regleringsår, skola återinföras. Vidare har ansetts fördelaktigt att genomföra den av spannmålsbolaget föreslagna anordningen, att samtliga prisorter även skola betraktas som importhamnar. Skulle skördeutsikterna avsevärt förbättras, är det dock enligt nämndens mening lämpligt att möjlighet finnes att övergå till ett inlösningsförfarande.

Vad nämnden sålunda förordat kan jag biträda. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bedömande, nämnden att fatta beslut om övergång till ett inlösningsförfarande. Med den närmare utformningen av detta torde kunna anstå till en senare tidpunkt, då bättre kännedom om skördeutsikterna erhållits.

Vad nämnden anfört om möjligheten att vid bibehållande av innevarande års regleringssystem företaga jämkningar i prisskalan med hänsyn till ökning av ränte- och lagringskostnaderna föranleder ej heller någon erinran från min sida.

I sin skrivelse har nämnden vidare upptagit frågan om utökning av antalet prisorter. Nämnden har därvid erinrat om att önskemål i sådan riktning framförts från olika håll, bland andra från jordbrukarnas sida i samband med överläggningarna om prissättningen på brödsäd av 1952 års skörd. Enligt nämndens bestämda mening böra emellertid inga ytterligare prisorter tillkomma, därest det nuvarande prisregleringssystemet bibehålles. Nämnden har dock ställt sig välvillig till att vissa särbestämmelser införas för Gotlands del, under förutsättning dock att en sådan åtgärd icke får konsekvenser för lika avlägsna områden på fastlandet.

Vad denna fråga angår får jag erinra om att dåvarande departementschefen vid behandlingen av enahanda spörsmål våren 1950 framhöll, att den avsedda effekten av den omläggning av regleringssystemet, som då förordades, minskades om prisorterna ökades utöver vad livsmedelskommissionen i första hand förordat. Härjämte må anmärkas, att jordbruket i samband med den vidtagna begränsningen av antalet prisorter erhöll kompensation för den genomsnittliga inkomstminskning, som beräknades bli en följd av omläggningen. Jag finner mig därför icke böra motsätta mig att prisorterna bibehållas vid nuvarande antal. I likhet med nämnden kan jag emellertid å andra sidan förorda att särbestämmelser i form av transportbidrag införas i fråga om Gotland. Jag biträder sålunda förslaget, att bidrag skall lämnas för all brödsäd, som transporterats från ön till fastlandet. Såsom nämnden anfört bör bidraget omfatta dels hela omlastningskostnaden, uppgående till 30 à 40 öre för deciton, dels ock förslagsvis en tredjedel av fraktkostnaderna, som inklusive assurans och risk för resesvinn beräknas till 1 krona 30 öre à 1 krona 35 öre för deciton, eller sålunda tillhoppa i runt tal 75 öre för deciton. För att sådant bidrag skall utgå förutsättes, att den gotländska spannmålshandeln förbinder sig att vid avräkning med jordbrukarna icke tillämpa högre prisortsavdrag än de verkliga fraktkostnaderna till närmaste prisort med avdrag för sagda bidrag. Den sammanlagda utgiften för spannmålsbolaget för dessa bidrag kan beräknas uppgå till omkring 75 000 kronor för år.

På sätt nämnden föreslagit torde liksom för innevarande år Kungl. Maj:t böra erhålla riksdagens bemyndigande att föreskriva, att handelskvarnar och andra företag, som bedriva yrkesmässig handel med spannmål, skola till spannmålsbolaget inbetala prishöjningsavgift för lager av brödsäd av

gammal skörd med belopp, som motsvarar prishöjningen den 1 september 1952.

Med hänsyn till önskvärdheten av att priserna på brödsäd, som skall skördas 1953, bli fastställda i god tid före höstsådden, torde Kungl. Maj:t vidare liksom föregående år erhålla riksdagens bemyndigande att senare på förslag av nämnden fastställa dessa priser.

Regleringen av fodersäd och andra fodermedel.

Handeln med fodermedel är numera i stort sett fri liksom även prisbildningen. Vad fodersäden beträffar ha under senare år icke förekommit några andra prisreglerande åtgärder än att priser fastställts i vissa importhamnarna för av spannmålsbolaget tillhandahållen fodersäd, huvudsakligen importvara. I stort sett samma system tillämpas i fråga om bolagets försäljningar av oljekraftfoder och kli.

Några ändrade regleringsbestämmelser synas icke vara påkallade. Jordbruksnämnden har emellertid anmält, att nämnden på föranledande av bolaget beslutat, att bolaget från den 1 april 1952 skall tillämpa fasta försäljningspriser endast till partihandlare. Vidare har nämnden med anledning av att bolaget ifrågasatt tillämpningen av högre priser i vissa hamnar av mindre betydelse än i de egentliga importhamnarna förklarat, att nämnden senare kommer att upptaga denna fråga till behandling. Vad sålunda förekommit föranleder icke någon erinran från min sida.

Nu utgående fraktbidrag vid transport av fodermedel till Norrland torde, såsom nämnden föreslagit, böra bibehållas oförändrade under nästa regleringsår.

Jag biträder även nämndens åsikt, att den tullfrihet, som nu är medgiven för korn och malt tills vidare till och med den 30 september 1952, skall utsträckas att gälla tills vidare intill utgången av nästa regleringsår.

Potatisregleringen.

I fråga om fabrikspotatis innebär Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan enligt vad förut nämnts, att odlarpriset för nästa regleringsår höjes med 8 öre för hektoliter och stärkelseprocent.

Jag torde få erinra om att Kungl. Maj:t den 12 oktober 1951 bemyndigat jordbruksnämnden att med Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. träffa överenskommelse om föreningens inköp och försäljning av potatisstärkelse under tiden den 1 oktober 1951—den 30 september 1952 i huvudsaklig överensstämmelse med ett upprättat förslag till avtal. Sådan överenskommelse har sedermera träffats. Kungl. Maj:t har emellertid i bemyndigandet gjort förbehåll om att den i överenskommelsens 7 § av nämnden gjorda utfästelsen skall vinna riksdagens godkännande.

Överenskommelsen innebär, bland annat, att föreningen skall inköpa den mängd potatisstärkelse, som framställes enligt meddelade tillverkningslicenser å högst 300 000 deciton, med undantag av vad som erfordras till

husbehov för tillverkaren och dennes potatisleverantörer. Enligt 7 § i överenskommelsen har nämnden åtagit sig att — under förutsättning av statsmakternas godkännande och om överenskommelsen icke skulle komma att förnyas för tillverkningsåret 1952/53 — vidtaga eller föranstalta om åtgärder från statens sida, vilka bereda föreningen möjlighet att erhålla dels minst 81 kronor för deciton för den 1 oktober 1952 inneliggande lager av potatisstärkelse, dock med avdrag av 30 000 deciton, dels ock ersättning för ränte- och lagringskostnader enligt i överenskommelsen angivna grunder för inneliggande lager av potatisstärkelse med undantag av 30 000 deciton under tre månader, räknat från och med den 1 oktober 1952.

De av nämnden gjorda åtagandena torde nu böra underställas riksdagen. Vad nämnden i övrigt anfört angående potatisregleringen föranleder icke någon erinran från min sida. I det följande kommer jag emellertid att biträda nämndens förslag att, bland annat, potatis skall falla under bestämmelserna i förordningen den 8 juni 1951 (nr 379) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. Med hänsyn härtill finner jag mig redan nu böra framhålla, att jag icke vill motsätta mig en viss import av potatis vid normal skörd, därest potatispriset på grund av knapp tillgång stiger över den nivå, som legat till grund för inkomstberäkningen enligt kalkylen.

Oljevästregleringen.

Sedan jordbruksnämnden i februari 1952 framlagt förslag rörande oljevästregleringen, ha världsmarknadspriserna på vegetabiliska fetter och oljor ytterligare sjunkit. Särskilt starkt har priset fallit i fråga om linfrö och linolja. Priset å dessa produkter har därigenom kommit att ligga ej oväsentligt under det inhemska. Det är givetvis icke möjligt att förutsäga om den nuvarande prisnivån på området kommer att bestå, i synnerhet som världsmarknadspriserna växlat starkt under de senaste åren. Jag har därför icke funnit tillräcklig anledning att frångå nämndens förslag i denna del. Ej heller har nämnden för egen del i sin skrivelse den 22 april 1952 påkallat någon ändring i sitt förslag.

Odlarpriset per kilogram levererat frö med 18 procent vattenhalt torde sålunda i enlighet med vad nämnden föreslagit böra fastställas för vårrens och vårrybs till 83 öre per kilogram, för vitsenap till 80 öre per kilogram samt för oljelin till en krona 3 öre per kilogram. Något garantipris i fråga om oljedådra torde icke erfordras i år, då odlarna icke visat något intresse för denna oljeväst. I förhållande till de för 1951 års skörd fastställda odlarpriserna innebära de nu föreslagna priserna en höjning, som är störst beträffande oljelin. Priserna böra för samtliga nu ifrågakvarande oljeväxter avse frö med en renhetsgrad av 96 procent. Den skillnad, som härvidlag gällde förra året mellan oljelin, å ena, samt övriga oljeväxter, å andra sidan, i det att renhetsgraden för oljelin endast behövde vara 94 procent, bör alltså av skäl som nämnden anfört icke längre upprätthållas. De definitiva garanti-

priserna å frö av 1952 års skörd, vilka priser avse till oljefabrikerna levererat frö med 9 procent vattenhalt, torde Kungl. Maj:t senare få fastställa.

För att eventuellt uppkommande överskottspartier av frö av Fiskebyse-nap, vallmofrö, hampfrö och oljedådra skola kunna tillgodogöras för olje-utvinning, bör nämnden vidare äga befogenhet att föranstalta om inlösen av dessa fröslag till priser, som avvågas med hänsyn till oljehalten. Ena-handa befogenhet bör tillkomma nämnden även beträffande andra oljehal-tiga fröslag, till exempel solros, soja, crambe med flera. I fråga om icke kontraktsodlade fröpartier bör emellertid hinder icke möta mot att inlös-ningspriserna fastställas till lägre belopp än de priser, som skola utgå till kontraktsodlare.

För att prissättningen på höstsådda oljeväxter skall kunna ske i god tid före sådden erhöi Kungl. Maj:t våren 1951 bemyndigande att fastställa odlarpriset för höstraps och höstrybs av 1952 års skörd. Motsvarande be-myndigande torde nu böra lämnas beträffande höstraps och höstrybs av 1953 års skörd.

Stödet åt lin- och hampodlingen.

I fråga om stödet åt lin- och hampodlingen får jag till en början erinra om att dåvarande departementschefen i propositionen nr 192 till 1951 års riksdag i syfte att erhålla en ur driftsekonomisk synpunkt mera tillfreds-ställande sysselsättningsgrad föreslog, att linberedningsverken i Kristine-hamn och Mellansel ävensom hampberedningsverket i Värmbol skulle ned-läggas. Riksdagen beslöt emellertid, att endast linberedningsverket i Kristi-nehamn skulle avvecklas. Sedermera har linberedningsverket i Hybo för-störts genom eldsvåda och verksamheten där har ännu icke återupptagits.

Nämndens förslag till stöd åt lin- och hampodlingen är utformat i enlighet med det av riksdagen sålunda fattade beslutet. Vad nämnden därvid anført rörande de kvantiteter lin och hampa av 1952 års skörd, för vilka stöd bör utgå, föranleder ingen erinran från min sida. Beträffande linodlingen torde sålunda kvantiteten stödberättigad fiber böra beräknas till sammanlagt högst 1 600 ton, fördelade med 550 ton för Laholm, 500 ton för Växjö och 275 ton för vartdera av Gimo och Mellansel. Enligt vad jag inhämtat, har byggnadstillstånd ännu icke meddelats beträffande utbyggnaden av La-holmsverket, varför någon ytterligare kvantitet icke torde komma i fråga för detta verk. Kommer utbyggnaden till stånd, torde i enlighet med riks-dagsbeslutet en utökning av kvantiteten böra äga rum med 300 ton. Vad åter angår hampodlingen torde man i enlighet med nämndens förslag böra räkna med en odling, som lämnar sammanlagt 1 440 ton fiber.

Såsom framgår av det föregående uppgingo de av Kungl. Maj:t fastställda riktpriserna för 1951 års skörd av lin- och hampalm till 27 öre respektive 15 öre per kilogram. Nämndens framställning innebär, att dessa priser skola fastställas oförändrade för 1952 års skörd. Mot detta förslag har jag icke något att invända.

Anslagsberäkningarna för stödet åt lin- och hampodlingen under nästa år innefatta en stark ökning. Med hänsyn till innebörden av riksdagens beslut finner jag mig emellertid böra ansluta mig till nämndens förslag. Bidragskostnaderna för spånadslin torde sålunda — med utgångspunkt från den i det föregående förutsatta produktionen och det av nämnden uppgivna stödbehovet av 83 öre per kilogram fiber vid Laholmsverket — kunna beräknas till sammanlagt i runt tal 1 595 000 kronor. Vidare synes även enligt min mening motiverat, att det förra året beslutade maximala stödet till hampodlingen höjes från 50 till 60 öre per kilogram fiber. Jag tillstyrker därför nämndens förslag om en sådan höjning. Bidragskostnaderna för hampodlingen torde i anslutning härtill såsom nämnden föreslagit böra beräknas till sammanlagt 806 400 kronor. Det totala anslagsbehovet till stödjande av lin- och hampodlingen under budgetåret 1952/53 skulle sålunda uppgå till i runt tal ($1\,595\,000 + 806\,400 =$) 2 400 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag dessutom få anmäla två framställningar av nämnden den 6 november 1951 och den 26 februari 1952, vari nämnden hemställt, bland annat, att en reservation av 127 504 kronor 49 öre å det å riksstaten för budgetåret 1951/52 uppförda anslaget till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till stödjande av priset å hamphalm och linhalm måtte få användas till pristillägg för hamp- och linfiber, framställd av 1951 års skörd. Mot denna hemställan har jag intet att erinra.

Äggregleringen.

Vad äggproduktionen angår innebär Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan, att äggpriset även under nästa regleringsår skall vara i huvudsak fritt. I fråga om den närmare utformningen av äggregleringen har jordbruksnämnden föreslagit, att det icke skall lämnas garanti för något bottenpris samt att priserna skola få vara fria intill en viss övre gräns. Med utgångspunkt från att medelproducentpriset för nästa år beräknats till 3 kronor 30 öre för kilogram har såsom lämplig sådan gräns angivits ett producentpris av 4 kronor 25 öre för kilogram. Därvid förutsättes, att liksom för närvarande Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, nämnden skall äga rätt att uttaga utjämningsavgift vid export av ägg.

Vad nämnden sålunda föreslagit synes böra godtagas. Ej heller har jag något att erinra mot vad nämnden anfört angående riktlinjerna i övrigt i fråga om äggregleringen.

Köttvaruregleringen m. m.

Av jordbruksnämndens tidigare berörda redogörelse framgår, att anledning finnes att räkna med ett underskott på kött under regleringsåret 1952/53, medan tillgången på fläsk torde till fullo täcka behovet, möjligen med undantag för de första månaderna. En relativt betydande import av kött synes därför bli nödvändig.

Bland annat med hänsyn till den bristande jämvikten mellan tillgång och efterfrågan på köttvaror torde i enlighet med nämndens förslag prisregleringen på sådana varor tillsvidare bibehållas och utformas i huvudsak på samma sätt som under innevarande regleringsår. Under sådana förhållanden torde jämväl lagring med statligt stöd få äga rum av importerat kött och fläsk, som icke vinner avsättning omedelbart. Därjämte bör lagringsstöd få utgå vid sådana tillfällen, då det aktuella partipriset för varugruppen i fråga understiger medelprisnivån med mer än 10 procent. Nämnden bör dock få befogenhet att även vid andra tillfällen medgiva visst lagringsstöd, om så befinnes lämpligt. I enlighet med nämndens förslag bör därvid betingas en räntegottgörelse, som med 0,5 procentenheter överstiger det av riksbanken fastställda diskontot. Sålunda inflytande medel skola användas för att täcka kostnaderna för lagringsverksamheten på animalieområdet.

I detta sammanhang har nämnden förklarat sig ha för avsikt att nu utfärda direktiv för den förening, som enligt vad som anfördes i propositionen nr 207/1951 bildats för att omhänderväsa importen och exporten av köttvaror. Då exporten av fläsk torde bli förlustbringande, synes föreningen för att täcka förlusten i sin verksamhet få tillgodogöra sig eventuella vinster vid import av köttvaror och — om dessa visa sig otillräckliga — få underskottet täckt ur clearingkassan för kolonialvaror. Skulle däremot under regleringsåret uppstå överskott för verksamheten i dess helhet, böra vinstmedlen få kvarstå hos föreningen och frågan om dispositionen avgöras senare.

Med hänsyn till den fortsatta minskningen av fårstammen synes en ökning av stödet till ullproduktionen vara motiverad. Jag har intet att erinra mot att subventionen ökas till en krona 50 öre för kilogram. Då avsevärda reservationer finnas å de under budgetåren 1948/49—1950/51 för ändamålet anvisade medlen, torde ytterligare medelsanvisning icke erfordras utan anslagen böra få användas även under nästa budgetår.

Regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter, m. m.

Bortsett från de statliga mjölkpristilläggen av skilda slag avse de statliga regleringsåtgärderna på här ifrågavarande område främst att reglera fetthalten i mjölk och vissa andra mejeriprodukter. Jordbruksnämnden har numera enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande medgivit försäljning av mjölk, som vid mejeri standardiserats till en fetthalt av 3,5 procent. Med hänsyn till att detta är att anse som en försöksanordning, torde såsom nämnden framhållit prövningen av frågan om medgivande av en allmän höjning av fetthalten böra anstå, tills ytterligare erfarenhet vunnits. Liksom under innevarande regleringsår bör det emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om de ändringar i de nuvarande regleringsåtgärderna, som kunna anses påkallade.

Vid den prissättning på jordbrukets produkter, som ägde rum våren 1951, sökte man, som jag förut nämnt, stimulera till en produktionsomläggning i

riktning mot ökad produktion av spannmål samt kött och fläsk. Efter denna tid har en markant nedgång i mjölkproduktionen kunnat konstateras och kalkylsakkunniga ha räknat med en fortsatt sådan nedgång under regleringsåret 1952/53. Även om den angivna produktionsomläggningen fortfarande är aktuell, torde det dock såsom framhållits i propositionen nr 176/1952 vara nödvändigt att prisavvägningen sker så, att även mjölkproduktionen erhåller en viss kompensering för de ökade omkostnaderna.

Såsom framgår av sistnämnda proposition träffades en överenskommelse den 15 mars 1952, enligt vilken ett belopp av 145 miljoner kronor skall ställas till förfogande såsom pristillägg för mjölkproduktionen. Härav ha 112,5 miljoner kronor beräknats för utbetalning av ett allmänt mjölkpristillägg med 3 öre för kilogram för all mjölk, som levererats eller levereras till mejeri under innevarande regleringsår. Vidare har avsetts, att ett beräknat belopp av 20 miljoner kronor skall disponeras för att tillsammans med de medel, som nu användas för utbetalning av clearingtillägg, genomföra en ökad differentiering av mjölkpriset till de mindre jordbrukens förmån i form av ett s. k. leveranstillägg, utformat på så sätt att gottgörelse skall utgå med 5 öre för kilogram mjölk för den del av varje enskild jordbrukares mejerileverans, som ligger mellan 4 000 och 10 000 kilogram för år. Leveranstillägget skall utgå för leveranser under tiden den 1 mars—den 31 augusti 1952 och beräknas draga en kostnad av omkring 27 miljoner kronor, motsvarande cirka 53 miljoner kronor för år. Återstoden av de medel, som nu användas för utbetalning av clearingtillägg, förutsättes skola komma att gå åt för höjning av de extra mjölkpristilläggen i norra Sverige. Den del av beloppet å 145 miljoner kronor, som ej disponerats för allmänt mjölkpristillägg och leveranstillägg, skall ställas till Svenska mejeriernas riksförenings förfogande för regleringsändamål.

Vid prisöverenskommelsen för 1952/53 har man utgått ifrån att någon sänkning av mjölkpriset icke bör ske; allmänt pristillägg, extra pristillägg i norra Sverige och leveranstillägg skola sålunda utgå enligt samma grunder, som avtalats för tiden mars—augusti 1952. För produktionsåret 1952/53 beräknas detta draga en kostnad av tillhoppa 169 miljoner kronor, vilken summa till ett belopp av 142 miljoner kronor skall täckas genom statliga subventioner utöver de enligt före den 1 mars 1952 gällande grunderna utgående allmänna och extra mjölkpristilläggen, som vid i jordbrukskalkylen beräknad volym uppskattas till ett belopp av 80 miljoner kronor under samma produktionsår. Behovet av statsmedel till de allmänna och extra mjölkpristilläggen samt leveranstilläggen beräknas sålunda för regleringsåret 1952/53 uppgå till sammanlagt omkring 222 miljoner kronor. I prisöverenskommelsen förutsättes, att nyssnämnda belopp å 142 miljoner kronor till ett belopp av 12 miljoner kronor skola täckas av medel, som beräknas komma att besparas vid omläggning av producent- och kontantbidraget, samt till återstående 130 miljoner kronor genom särskilt anslag av statsmedel. Därvid har uttalats att, därest omläggningen av producentbidraget befinnes även böra medföra en ändring av grunderna för utbetalning av

leveranställagg, särskilda överläggningar skola upptagas därom, varvid får överenskommas på vad sätt ytterligare belopp, som kan komma att inbesparas å producentbidraget, skall tillföras vissa kategorier jordbrukare.

Till förfogande för producentbidrag och leveranställagg stå således dels de medel, som för närvarande utgå i producentbidrag, i årets statsverksproposition upptagna med ett beräknat belopp av 69 miljoner kronor, med avdrag av 12 miljoner kronor, dels ock vad som beräknats för leveranställaggen i deras nuvarande utformning eller 53 miljoner kronor. Huru dessa medel slutligen skola fördelas på leveranställaggen och de nya producentbidragen beror på huru bidragen komma att utformas. Jag får därför upptaga denna fråga till behandling i förevarande sammanhang.

Beslutet av 1947 års riksdag om riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken omfattade även frågan om särskilt stöd åt innehavare av mindre jordbruk. Härvidlag innebar beslutet avsevärda ändringar i de dittills gällande reglerna om producentbidrag för mjölk.

Vad till en början angår förutsättningarna för att erhålla bidrag fastslogs, att sådant i princip endast borde utgå till de brukningsdelar, där det med hänsyn till brukningsdelens beskaffenhet och försörjningsmöjligheterna utanför densamma kunde anses erforderligt att lämna brukarna ett särskilt stöd intill dess erforderlig rationalisering av respektive brukningsdel kunnat genomföras. Av olika skäl ansågs det dock icke lämpligt att beträffande den nuvarande brukaregenerationen pröva bidragsbehovet i vidare mån än som följde av att bidrag icke skulle utgå till den, vars brukningsdel översteg 10 hektar åker och till åker omräknad ängsmark. Däremot borde frågan om bidragsrättens bestånd prövas, då brukningsdel bytte ägare.

De nya reglerna för producentbidrag inneburo även en ändring av bidragsbeloppen. Sålunda höjdes bidragets maximibelopp från 320 till 480 kronor om året, varjämte bidragsskalan ändrades så att bidragsbeloppet för kilogram mjölk räknat ökades avsevärt vid relativt små mjölkleveranser. För en till mejeri levererad kvantitet av upp till 4 000 kilogram mjölk eller till mjölk omräknad grädde för år räknat skulle enligt den nya skalan utgå bidrag med 12 öre för kilogram, och bidraget skulle bli oförändrat för leveranser upp till 7 000 kilogram. För leveranser därutöver skulle bidraget minskas med 3 öre för varje kilogram. Därjämte infördes en ny bidragsform, nämligen kontantbidrag till sådana producenter, som ej kunde leverera mjölk till mejeri. Sistnämnda slag av bidrag skulle utgå efter det genomsnittliga antalet kor å brukningsdelen åren 1944—1946 med 160 kronor för år för 2 kor, 320 kronor för 3 kor, 480 kronor för 4 och 5 kor, 360 kronor för 6 kor, 240 kronor för 7 kor och 120 kronor för 8 kor. Om antalet kor understeg 2 eller översteg 8, skulle intet bidrag utgå.

Den utformning, som producent- och kontantbidragen sålunda erhöilo vid 1947 års riksdag, har i åtskilliga avseenden utsatts för kritik. Såsom en allvarlig brist framstår bland annat det förhållandet, att bidrag i ett icke ringa antal fall utgår till personer, vilka icke med hänsyn till beskaffenheten

av deras brukningsdelar eller till deras inkomstställning kunna anses vara i behov av det tillskott till förbättring av brukningsdelens lönsamhet, som ifrågavarande stöd är avsett att ge. Vidare har anmärkts, att de nuvarande bidragsbestämmelserna äro ägnade att åstadkomma en snedvridning av produktionen på så sätt, att de i vissa fall skulle leda till i och för sig omotiverade minskningar eller öknings av mjölkproduktionen.

Enligt de direktiv, som utfärdades för producentbidragsutredningen, skulle utredningen icke verkställa någon omprövning av de principiella grunderna för det stöd, som innefattas i producent- och kontantbidragen. Bland annat borde sålunda icke ifrågasättas att ändra stödets karaktär av en övergångsanordning i avbidan på genomförandet av den erforderliga rationaliseringen.

Resultatet av utredningen bestyrker otvivelaktigt, att vissa brister finnas i det nuvarande bidragssystemet. Åtskilliga lantbruksnämnder och mejeristyreiser, som på utredningens anmodan lämnat uppgifter rörande det nuvarande systemets verkningar, ha sålunda framfört anmärkningar i skilda hänseenden. Även utredningen har för sin del funnit, att de nu gällande bidragsreglerna behöva ändras på vissa punkter och har nu framlagt förslag till de ändringar, som den funnit påkallade. Förslaget är icke av mera genomgripande art. Den väsentligaste ändringen, som föreslås, går ut på en omläggning av den nuvarande bidragsskalan.

Jag torde härefter få övergå till en närmare behandling av utredningens förslag.

Vad först angår de allmänna villkoren för bidragsrätten har utredningen prövat olika möjligheter att begränsa bidragsrätten så, att den kommer att gälla endast dem, som man ursprungligen avsett skulle komma i åtnjutande av ifrågavarande stöd. Med utgångspunkt från att en begränsning bör syfta till att i första hand gallra bort den kategori bidragstagare, vilkas inkomst- och förmögenhetsförhållanden äro sådana, att ett stöd av producentbidragets karaktär under inga förhållanden kan anses befogat, har utredningen bland annat undersökt huruvida man bör införa en inkomst- eller förmögenhetsgräns för rätten till bidrag. Utredningen har därvid avisat tanken på en inkomstgräns men har stannat för att föreslå en förmögenhetsgräns, som förslagsvis bör dragas lägst så, att den sammanfaller med den gräns, som gäller för beskattning av förmögenhet, d. v. s. enligt numera framlagt förslag 50 000 kronor.

I detta sammanhang får jag erinra om att Kungl. Maj:ts förslag till 1947 års riksdag byggde på en behovsprövning, varvid inkomstgränsen satts till 3 100 kronor »sammanräknad nettoinkomst» enligt taxeringarna för åren 1944—1946. Särskilda utskottet vid samma riksdag hade emellertid åtskilliga erinringar att anföra mot införandet av en inkomstgräns. Utskottet fann det, bland annat, ofrånkomligt att en sådan gräns i ett ej ringa antal fall skulle leda till ojämnheter, som svårigen skulle kunna undgå att framkalla ett i viss mån berättigat missnöje. Med hänsyn därtill fann utskottet övervägande skäl tala för att den föreslagna inkomstgränsen skulle slopas och bidrag utgå utan behovsprövning.

Liknande betänkligheter, som framförts mot fastställandet av en inkomstgräns, kunna även anföras mot en behovsprövning efter förmögenhet. Även om en förmögenhetsgräns onekligen erbjuder vissa fördelar i jämförelse med en inkomstprövning, skulle — såsom framhållits av en utav utredningens ledamöter — även en sådan gränsdragning bli tämligen godtycklig, eftersom de värden, som finnas bakom en taxerad förmögenhet av viss storlek, äro mycket varierande beroende på förmögenhetens sammansättning. Otvivelaktigt skulle också praktiska svårigheter uppkomma vid tillämpningen av en dylik bestämmelse. Jag anser därför, att icke heller någon generell förmögenhetsgräns bör komma i fråga.

Såsom redan förut framhållits är det förhållandet, att bidrag utgår till personer, som icke kunna anses vara i behov av det med bidraget avsedda tillskottet till förbättrande av brukningsdelens lönsamhet, en allvarlig brist i den nuvarande utformningen av bidragssystemet. Ehuru jag nyss avvisat tanken på införandet av en generell inkomst- eller förmögenhetsgräns, synes det mig onekligen i hög grad önskvärt att likväl i någon form hålla en möjlighet öppen att gallra ut direkt stötande bidragsfall.

Härvidlag har utredningen för sin del föreslagit, att lantbruksnämnderna skola få möjlighet att vägra bidrag i sådana fall, då det med hänsyn till vederbörandes inkomstförhållanden skulle stå i uppenbar strid mot bidragets syfte att bevilja sådant. Denna möjlighet skulle dock tillgripas endast när fråga är om brukare, som icke är mantalsskriven å fastigheten och uppenbarligen besitter denna av annan anledning än att bereda sig sin huvudsakliga utkomst av jordbruket eller i fall av liknande slag. Utredningen har därvid förutsatt, att bidrag icke kommer att beviljas endast i de fall, då det står fullkomligt klart, att syftet med fastighetsinnehavet är ett annat än att bereda innehavaren hans huvudsakliga inkomst.

I likhet med utredningen hyser jag den uppfattningen, att viss försiktighet måste iakttagas, då fråga är att utestänga brukare från bidrag. Att i analogi med stadgandet i 2 kap. 49 § nya jordabalken begränsa utestängningsmöjligheten till sådana brukare, som icke äro mantalsskrivna å fastigheterna i fråga, synes mig dock icke lämpligt. Borttages denna begränsning, torde emellertid den föreslagna bestämmelsen bli för vid, i det att den skulle komma att avse varje brukare, som icke har sin huvudsakliga inkomst av jordbruket. Eftersom syftet emellertid är att gallra ut endast sådana fall, som äro direkt stötande, synes möjligheten att vägra bidrag böra begränsas till att avse brukare, beträffande vilken det med hänsyn till hans inkomst- och förmögenhetsförhållanden är uppenbart, att han icke är beroende av jordbruket för sin utkomst.

Beträffande arealgränsen har utredningen erinrat om att en av de grundläggande principerna enligt 1947 års riksdagsbeslut är, att bidrag icke skall utgå till bärkraftiga jordbruk. Under hänvisning till sina direktiv har utredningen därför funnit sig icke kunna till prövning upptaga frågan om en generell höjning av denna gräns. En av utredningens ledamöter har dock ansett sig oförhindrad att upptaga frågan och har för sin del föreslagit en

höjning av gränsen till 14 hektar. Även från åtskilliga andra håll ha uttalats önskemål om en höjning, varvid man i allmänhet diskuterat en uppflyttning av gränsen till 15 hektar. Enligt min mening föreligga emellertid icke tillräckliga skäl att nu ändra gällande bestämmelser i förevarande hänseende. Arealgränsen torde sålunda böra bibehållas vid 10 hektar. I likhet med utredningen kan jag ej heller förorda, att arealgränsen fastställes med beaktande av brukningsdelarnas tillgång till skog.

Vad utredningen anfört beträffande frågan om en undre arealgräns kan jag även ansluta mig till. Någon sådan gräns torde alltså enligt min mening icke böra införas.

Ehuru utredningen sålunda utgått från ett bibehållande av den nuvarande arealgränsen, har den uttalat att större hänsyn än vad hittills varit fallet bör tagas till skiftande förhållanden med avseende på arrondering och därmed förknippade avståndskostnader samt jordens beskaffenhet och andra omständigheter av betydelse för bedömandet av brukningsdels bärkraft. Möjlighet föreslås även skola finnas för lantbruksnämnd att med lantbruksstyrelsens medgivande tillämpa högre arealgräns än 10 hektar för sammanhängande enhetliga områden med väsentligt lägre areell avkastning än vad som gäller i genomsnitt för län eller länsdel.

Jag finner mig kunna biträda vad utredningen sålunda föreslagit, dock att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att på förslag av lantbruksnämnd eller lantbruksstyrelsen medgiva den generella tillämpningen av en högre arealgräns inom visst område. Möjligheten till en utvidgning av arealgränsen torde komma att medföra blott en obetydlig kostnadsökning. Mjölkleveranserna från så relativt stora brukningsdelar, som det här skulle bli fråga om, torde nämligen i allmänhet uppgå till så betydande kvantiteter, att bidrag skulle komma att utgå med endast obetydligt belopp.

Innan jag härefter övergår till utredningens förslag rörande bidragsbeloppen och bidragsskalan, torde jag få upptaga frågan huruvida bidraget bör bestämmas på samma sätt som hittills eller det bör omändras till att utgå med ett **f a s t b e l o p p**, beräknat efter den genomsnittliga mjölkleveransen under viss tid. Detta spörsmål har berörts av utredningen, som emellertid på grund av sina direktiv ansett sig icke kunna framlägga något förslag härom. En av utredningens ledamöter har emellertid funnit sig oförhindrad att upptaga frågan till behandling. I likhet med denne har jag kommit till den uppfattningen, att stora fördelar skulle vara att vinna genom en omläggning av bidraget på sätt nyss angivits. Härigenom skulle nämligen den olägenhet elimineras, som enligt vad från många håll påpekats ligger däri, att bidragsbestämmelserna äro ägnade att åstadkomma en snedvridning av produktionen på så sätt, att de i vissa fall leda till omotiverade minskningar respektive ökningar av mjölkproduktionen. Vidare skulle systemet med fasta belopp avsevärt förenkla förfarandet vid beräklandet och utbetalningen av bidragen.

Med hänsyn till de fördelar, som sålunda stå att vinna, förordar jag att

bidraget i fortsättningen omlägges så, att det kommer att utgå med fast belopp. Detta torde böra beräknas på grundval av den genomsnittliga mjölkleveransen under en längre tid, förslagsvis under fyraårsperioden den 1 juli 1948—den 30 juni 1952.

Även vid den ifrågasatta omläggningen av producentbidraget torde kontantbidraget böra bibehållas och utgå efter enahanda principer som för närvarande. Liksom i fråga om producentbidraget torde dock möjlighet böra finnas att gallra ut stötande fall.

Vad härefter angår utredningens förslag rörande omläggning av bidragsskalan kan jag helt ansluta mig till den motivering, som utredningen anfört härför. Jag kan också i princip biträda de ändringar i skalan, som utredningen ansett sig böra stanna för att föreslå. Emellertid torde jag här få erinra om att jordbruksuppgårelsen våren 1952 bland annat innebär, att cirka 12 miljoner kronor skola inbesparas på det nuvarande bidraget. Detta gör en justering nedåt nödvändig av den av utredningen förordade skalan. För att härvid nå en lämplig avvägning synes justeringen böra göras så, att bidraget skall utgå med 8 öre för kilogram vid leverans upp till 4 000 kilogram mjölk årligen. Mellan 4 000 och 6 000 kilogram bör bidraget fastställas till 3 öre för kilogram, varefter ett fast bidrag å 380 kronor bör utgå vid leverans av 6 000—10 000 kilogram. Överstiger leveransen 10 000 kilogram för år, skall avdrag göras med 3 öre för varje överskjutande kilogram. Bidraget kommer härigenom att upphöra att utgå vid en årsleverans av 22 700 kilogram.

Genom den sålunda föreslagna justeringen beräknas en besparing göras i förhållande till det för närvarande utgående bidraget med cirka 11,5 miljoner kronor.

I anslutning till de ändringar i bidragsskalan för producentbidraget, vilka angivits i det föregående, böra givetvis motsvarande justeringar vidtagas i skalan för kontantbidraget. En lämplig avvägning synes därvid uppnås, om det högsta kontantbidraget, vilket utgår vid ett antal av 4 och 5 kor, sänkes från 480 kronor till 380 kronor. Vidare böra bidragsbeloppen vid ett koantal av 3, 6, 7 och 8 sänkas från respektive 320, 360, 240 och 120 kronor till respektive 300, 300, 200 och 100 kronor. Någon fullständig överensstämmelse mellan de båda bidragsformerna om hänsyn tages till den faktiska medelavkastningen per ko uppnås emellertid ej utan kontantbidragen torde få anses något förmånligare. Överensstämmelse föreligger emellertid ej heller vid de nu gällande bidragsskalorna och torde såsom utredningen anmärkt knappast böra eftersträvas, eftersom ett förhållandevis stort antal bidragstagare finnas i de delar av landet, där avkastningen per ko ligger under de genomsnittliga rikssiffrorna. Besparingen å kontantbidragen genom justeringen beräknas komma att uppgå till närmare 1 miljon kronor.

Utredningen har vidare till diskussion upptagit vissa frågor, som sammanhånga med bidragsrätten för nytillträdande brukare. Därvid har utred-

ningen till en början framhållit, att det ganska utbredda missnöje, som förekommer beträffande den nuvarande utformningen av denna bidragsrätt, till stor del torde bottna i bristande kännedom om bidragets tillkomst och om syftet med bidraget.

Med anledning härav får jag erinra om att 1947 års riksdagsbeslut innebar en sammankoppling av den prisreglerande verksamheten och rationaliseringsarbetet på jordbrukets område. Frågan om ett särskilt stöd åt det mindre jordbruket blev därför såsom utredningen framhållit närmast ett spörsmål om vilka åtgärder som av sociala skäl borde vidtagas för att bereda innehavare av mindre jordbruk skälig hjälp under den tid, som måste förflyta, tills den planerade rationaliseringen hunnit genomföras. I princip räknade man därvid med att rationaliseringen skulle kunna genomföras i samband med generationsväxlingen å de enskilda brukningsdelarna. Med hänsyn härtill och till angelägenheten av att stödåtgärderna ej i alltför hög grad skulle verka hämmande på rationaliseringsarbetet, ansågs bidraget böra — med vissa undantag — begränsas till de nuvarande innehavarna av dylika brukningsdelar.

Ehuru det är väl förståeligt, att missnöje kan uppstå, då bidraget bortfaller i samband med överlåtelse av fastigheten, oaktat denna icke undergått någon förändring, får man dock icke bortse från att bidragsbestämmelsernas utformning i nu förevarande hänseende är intimt förknippad med de år 1947 fastställda riktlinjerna för jordbrukspolitiken. Det låter sig därför knappast göra att vidtaga någon mera principiell ändring därutinnan utan att samtidigt ompröva dessa riktlinjer. Då jag icke är beredd att föreslå något sådant, torde de nu gällande bestämmelserna om bidragsrätten för nytillträdande brukare böra bibehållas.

Vad utredningen i detta sammanhang uttalat om möjligheten av bidrag till nytillträdande brukare, då fastigheten icke kan rationaliseras eller i vart fall icke kan rationaliseras inom överskådlig framtid ävensom då fastigheten visserligen kan förstärkas men brukaren ej har för avsikt att vidtaga någon åtgärd i sådant syfte, kan jag i huvudsak ansluta mig till. Likaså delar jag utredningens åsikt, att övervägande skäl tala mot ett förverkligande av de till utredningen framförda förslagen om att deltagande i bekämpningen av de smittsamma husdjurssjukdomarna skall uppställas som villkor för bidragsrätt ävensom att getmjölk skall jämföras med komjölk i förevarande hänseende.

Vad härefter angår det förut omförmälda leveranstillägget utgår detta för närvarande med 5 öre för kilogram mjölk för den del av varje jordbrukares mejerileverans under tiden den 1 mars—den 31 augusti 1952, som ligger mellan 4 000 och 10 000 kilogram för år räknat. Såsom man förutsatt i prisöverenskommelsen den 1 april 1952 torde leveranstillägget böra utgå efter oförändrade grunder under nästa regleringsår.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, kommer producentbidraget och leveranstillägget att utgå i enlighet med uppställningen å s. 131. [Uppställningen är i detta utlåtande intagen å s. 33.]

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de författningsändringar, som bli erforderliga vid bifall till vad jag i det föregående förordat. Ändringarna torde träda i kraft den 1 januari 1953.

Genom beslut av 1951 års riksdag skola vinster, som uppkommit vid export av svenska oljeväxtfröer eller oljor under regleringsåret, få användas för att täcka förluster på export av mejeriprodukter från och med den 9 mars 1951. Dessa förluster torde uppgå till sammanlagt cirka 30 miljoner kronor. Vinsten på export av oljeväxtprodukter av 1950 års skörd uppgår till 12,3 miljoner kronor, varav endast 3 miljoner kronor tagits i anspråk, och av 1951 års skörd till cirka 25 miljoner kronor. Då sistnämnda belopp icke förslår till att täcka den uppkomna förlusten, torde nämnden böra få bemyndigande att taga i anspråk vinstmedel, hänförande sig till exporten av 1950 års oljeväxtskörd för att täcka förlust på smörexport, uppkommen under regleringsåret 1951/52.

För nästa regleringsår beräknas uppkomma en exportförlust å smör om 7,2 miljoner kronor. I prisöverenskommelsen har förutsatts, att förlusterna vid export av smör och andra mejeriprodukter, i den mån de under regleringsåret överstiga nämnda belopp, skola få täckas på samma sätt som för närvarande, dock att för ändamålet skola användas icke blott de vinster, som kunna uppkomma under året på export av oljeväxtprodukter utan även i clearingkassan kvarstående vinster från tidigare sådan export. Härvid skall dock gälla, att förlusterna icke få vara orsakade av någon ökning utav smörproduktion. Jag förordar även detta förslag.

Vad nämnden anfört om avveckling av normalpriserna på ost regleringsåret 1952/53 kan jag godtaga.

I detta sammanhang torde jag få upptaga frågan om ändrad lydelse av förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost. Såsom nämnden framhållit är enligt förordningens nuvarande lydelse den utjämningsavgift, som kan uttagas för ost, knuten till leveransen av sådan vara. Genom att lägga avgiften på tillverkningen alternativt med leveransen skulle man emellertid vinna betydelsefulla fördelar. En dylik omläggning medför, att man får större möjligheter att snabbt bemästra en sådan situation, som exempelvis uppstod under år 1949, då den rikliga mjölk-tillförseln ledde till en avsevärt ökad ostproduktion, vilken medförde stora avsättningssvårigheter. Vidare motverkar den, att en avgift på ost träffar mejeriföretagen olika med hänsyn till deras varierande lagringsmöjligheter. Även om tillverkningsavgift på ost icke uttages för närvarande, synes det mig likväl lämpligt att den föreslagna ändringen vidtages redan nu.

Samma förordning torde samtidigt böra ändras jämväl i ett annat hänseende. Stadgandet i 3 § av förordningen att utjämningsavgiften i fråga skall utgå med högst 50 öre för kilogram, tillkom vid en tidpunkt, då fetthalten hos grädde icke fick överstiga 15 procent, och avgiften avvägdes med hänsyn därtill. Sedan denna begränsning upphävts och grädde med

Årsleverans av mjölk, kg	I 1/1—31/8 1952 (prop. nr 176/52)			II 1/9 1952—31/8 1953			Genomsnittl. prisförbättring i öre per kg	
	prod. bidrag	leverans- tillägg	summa	prod. bidrag	leverans- tillägg	summa	I	II
1 000	120	—	120	80	—	80	12·00	8·00
2 000	240	—	240	160	—	160	12·00	8·00
3 000	360	—	360	240	—	240	12·00	8·00
4 000	480	—	480	320	—	320	12·00	8·00
5 000	480	50	530	350	50	400	10·60	8·00
6 000	480	100	580	380	100	480	9·67	8·00
7 000	480	150	630	380	150	530	9·00	7·57
8 000	450	200	650	380	200	580	8·13	7·25
9 000	420	250	670	380	250	630	7·45	7·00
10 000	390	300	690	380	300	680	6·90	6·80
11 000	360	300	660	350	300	650	6·00	5·91
12 000	330	300	630	320	300	620	5·25	5·17
13 000	300	300	600	290	300	590	4·62	4·54
14 000	270	300	570	260	300	560	4·07	4·00
15 000	240	300	540	230	300	530	3·60	3·53
16 000	210	300	510	200	300	500	3·18	3·13
17 000	180	300	480	170	300	470	2·82	2·76
18 000	150	300	450	140	300	440	2·50	2·44
19 000	120	300	420	110	300	410	2·21	2·16
20 000	90	300	390	80	300	380	1·95	1·90
21 000	60	300	360	50	300	350	1·71	1·67
22 000	30	300	330	20	300	320	1·49	1·45
23 000	—	300	300	—	300	300	1·30	1·30
24 000	—	300	300	—	300	300	1·25	1·25
25 000	—	300	300	—	300	300	1·20	1·20
30 000	—	300	300	—	300	300	1·00	1·00

avsevärt högre fetthalt kan förekomma, torde avgiften lämpligen böra direkt ställas i relation till mängden mjölkfett. Den avgift, nämnden därvidlag föreslagit — 40 öre för 100 gram mjölkfett — synes vara väl avvägd. För margarinost bör dock den nuvarande formen för avgiften bibehållas.

Förslag av nu angivet innehåll till *förordning om ändring i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost* torde få föreläggas riksdagen till antagande.

Konstgödselregleringen.

Vad jordbruksnämnden anfört i fråga om konstgödselregleringen föran leder ingen erinran från min sida.

Regleringen av handeln med vegetabiliska oljor och vissa andra fettvaror.

Såsom framgår av det föregående ha jordbruksnämnden och kontrollstyrelsen gemensamt framlagt förslag till omläggning av fettvaruregleringen. Behandlingen av detta förslag har emellertid ännu icke hunnit slutföras inom jordbruksdepartementet. Med hänsyn härtill är jag icke beredd att redan i detta sammanhang taga ställning till den i förslaget förordade omläggningen av nämnda reglering. De hittills gällande grunderna för fettvaruregleringen torde sålunda få tillämpas tills vidare under nästa regleringsår.

Nämnden har föreslagit, att riksdagens medgivande skall inhämtas att taga i anspråk det till 46,9 miljoner kronor beräknade överskottet i clearingkassan den 30 juni 1952 för att nedbringa det eljest erforderliga anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Mot detta förslag har jag icke något att invända.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit torde Kungl. Maj:t alltjämt böra äga bemyndigande dels att uttaga accis och tilläggsaccis å sådana varor, som avses i förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror, dels att upptaga en rörlig clearingavgift vid import av fettämnen, motsvarande i varje särskilt fall skillnaden mellan normalpriset och den faktiska anskaffningskostnaden för varan i fråga.

Kostnader för Svenska spannmålsaktiebolaget.

I årets statsverksproposition har till kostnader för spannmålsbolagets verksamhet för budgetåret 1952/53 upptagits ett beräknat belopp av 75 miljoner kronor. Bolaget har i sin förut nämnda skrivelse uppskattat kostnaderna för verksamhetsåret 1952/53 till 55 miljoner kronor. Därvid ha emellertid försäljningspriserna i fråga om brödsäd baserats på en prishöjning av 10 kronor för deciton och i fråga om fodervaror på de i jordbrukskalkylen angivna priserna. Med hänsyn bland annat till att priset på vete denna dag höjts med ytterligare tre kronor för deciton torde emellertid i enlighet med jordbruksnämndens beräkningar kostnadssumman minskas med 10 miljoner kronor, d. v. s. till 45 miljoner kronor.

Såsom bolaget framhållit, torde dess behov av rörelsemedel stegras avsevärt under nästa höst. Med utgångspunkt från att värdet av bolagets lager den 31 augusti 1952 beräknas komma att uppgå till minst 160 miljoner kronor, synes det påkallat att ytterligare rörelsemedel ställas till dess förfogande. Jag finner mig därför böra biträda framställningen att möjlighet beredes bolaget att öka sin rörliga kredit hos riksgäldskontoret från 70 miljoner kronor till 125 miljoner kronor. Jag förutsätter därvid, att den ökade krediten icke kommer att utnyttjas i vidare mån än som är oundgängligen erforderligt för att bolaget skall kunna fullgöra sin vanliga inköpsverksamhet.

Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet.

Redan förut har jag angivit, att enligt min mening statsmakterna även under nästa år böra i viss utsträckning lämna stöd åt säsongmässig lagring av jordbruksprodukter. Jordbruksnämnden har beräknat omkostnaderna härför till 6,5 miljoner kronor eller 2,5 miljoner kronor mindre än det belopp, som i statsverkspropositionen preliminärt upptagits för ändamålet. Mot denna beräkning har jag intet att erinra.

Vad angår beredskapslagringen har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 29 december 1950 och den 25 januari 1952 bemyndigat nämnden att föranstalta om beredskapslagring av vissa importerade livsmedel. Jag biträder nämndens förslag om utökning av sådan lagring.

I detta sammanhang torde jag vidare få erinra om att nämnden genom samma beslut bemyndigats att för förskottering av rörelsemedel i samband med lagringen anlita det reservationsanslag å 88 250 000 kronor, som riksdagen beviljat för lagring av jordbruksprodukter m. m., ävensom att för täckande av uppkommande kostnader taga i anspråk det för budgetåret 1951/52 anvisade förslagsanslaget till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet. Det synes lämpligt, att kostnaderna under nästa budgetår i samband med beredskapslagring skola bestridas från samma anslag. För ändamålet torde böra beräknas ett belopp av 500 000 kronor.

Med hänsyn till vad sålunda anförts torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med sammanlagt 7 miljoner kronor.

Förordningarna angående reglering av utförsel respektive införsel av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

I propositionen nr 245/1950 uttalade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet bland annat, att Kungl. Maj:t redan från och med regleringsåret 1950/51 borde äga att, i den mån så visade sig erforderligt, förordna om uttagande av sådana export- och importavgifter å jordbruksprodukter, som enligt 1947 års riksdagsbeslut angående riktlinjerna för jordbrukspolitiken skulle kunna användas såsom medel i prisregleringsverksamheten. Vidare anförde departementschefen, att det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser, som kunde erfordras i fråga om redovisningen och användningen av dylika avgifter. Någon erinran däremot gjordes ej av riksdagen.

I förordningen den 8 juni 1951 (nr 379) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. sammanfördes sedermera de särskilda författningar, som utfärdats beträffande importregleringar av varor inom jordbruksnämndens verksamhetsområde, varvid meddelades generella bestämmelser om bemyndigande för Kungl. Maj:t att utlaga införselavgifter. Motsvarande bestämmelser rörande utförselavgifter finnas däremot icke. Ehuru kungörelsen den 9 juni 1950 (nr 324) angåen-

de allmänt exportförbud alltjämt äger giltighet, har nämnden nu ansett det lämpligt att en särskild författning utfärdas även beträffande den exportreglering, som är knuten till nämnden. Som särskilt skäl härför har anförts, att nämnden samt statens handels- och industrikommission beslutat föreslå importfrilistning av ytterligare ett stort antal varor liksom även viss ytterligare exportfrilistning. I samband därmed avses sådana varor, som äga samband med den statliga regleringen på jordbrukets område och icke nu kunna frilistas, skola överföras till dessa speciella export- och importförfattningar.

Vad nämnden sålunda föreslagit finner jag mig i huvudsak kunna biträda. På grund härav har inom jordbruksdepartementet, med utgångspunkt från ett vid nämndens skrivelse fogat författningsutkast, upprättats ett förslag till *förordning angående reglering av utförsel av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.* Förslaget torde få föreläggas riksdagen till antagande.

Beträffande innehållet i förslaget torde jag i övrigt få anföra följande.

I författningen meddelas bestämmelser om skyldighet att söka licens vid export av sådana varor, som beröras av jordbruksregleringen. Avgifter vid utförsel kunna redan nu i viss utsträckning uttagas enligt kungörelsen den 31 mars 1950 (nr 156) angående utjämningsavgift vid utförsel av vissa varor. Denna avser emellertid endast sådana fall, då subvention i någon form lämnas för varan eller för vara av likvärdigt slag. I förevarande förordning ha däremot intagits generella bestämmelser om rätt för Kungl. Maj:t att uttaga utförselavgifter, därest sådana anses nödvändiga för genomförandet av jordbruksregleringen. Därigenom beredes möjlighet att — såsom stundom kan vara önskvärt — åstadkomma exportbegränsning genom avgiftsbeläggning i stället för kvantitativ exportreglering.

I övrigt torde här böra omnämnas, att förordningen utformats i så nära anslutning som möjligt till vad som enligt tidigare uttalanden bör gälla för införseln. Sålunda böra generella utförseltillstånd i största möjliga utsträckning lämnas sådana import- och exportföreningar, som med statsmakternas godkännande bildats för att handhava import och export av vissa jordbruksprodukter. I den mån exportreglering på grund av det utländska prisläget eller av andra skäl ej behövs för viss vara, bör vidare undantag från förordningen kunna medgivas.

I den vid författningsförslaget fogade bilagan ha upptagits de djur och produkter, beträffande vilka nämnden ansett exportreglering kunna bli erforderlig även under normala tider. Eftersom i enlighet med det förut anmärkta förslaget till regleringsanordningar på fettvaruområdet förutsatts, att den inhemska linodlingen icke skall erhålla sådant stöd, som avses skola lämnas annan oljeväxtodling, har nämnden icke medtagit linfrö och linolja i bilagan.

I anslutning till vad som anförts rörande exportregleringen har nämnden uttalat som sin uppfattning, att även införselförordningen bör omfatta samt-

liga icke frilistade djur och jordbruksprodukter, som äro av betydelse för den statliga regleringsverksamheten på jordbrukets område. Med anledning därav har nämnden hemställt, att den vid förordningen fogade bilagan skall utökas med ett antal varuslag. Viktigast av de varor, som därvid komma att medtagas torde vara potatis och potatismjöl. Linolja och linfrö ha däremot utelämnats även här. Med hänsyn till att endast sådana varuslag medtagits, beträffande vilka nämnden är tillståndsmyndighet, saknas vidare vissa vallväxtfröer, som finnas intagna i bilagan till utförsel förordningen. I övrigt föreslås vissa ändringar, i huvudsak av redaktionell art.

Vad nämnden sålunda anfört finner jag mig kunna biträda. Jag vill i samband därmed erinra om att möjlighet finnes att, i den mån importregleringen på grund av det utländska prisläget eller av andra skäl ej behövs för viss vara, medgiva undantag från förordningen.

I enlighet med det anförda torde förslag till *förordning om ändring i förordningen den 8 juni 1951 (nr 379) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.* få föreläggas riksdagen till godkännande.

Anslagsäskanden m. m.

Vid bifall till de förslag, som jag framlagt i det föregående, skulle kostnaderna för prisreglerande åtgärder uppgå till i avrundat tal 230 miljoner kronor, varav 142 miljoner kronor på grund av prisuppgörelsen i april 1952. Av förstnämnda belopp belöpa cirka 222 miljoner kronor på allmänt mjölkpristillägg, extra mjölkpristillägg till vissa delar av landet samt leveranstilllägg, 2,5 miljoner kronor på stöd åt odlingen av lin och hampa samt 5 miljoner kronor på diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. Enligt vad jordbruksnämnden framhållit är sistnämnda belopp bland annat avsett att användas till ersättning åt Svenska mejeriernas riksförening för handhavandet av vissa med regleringen av mjölk och mejeriprodukter sammanhängande uppgifter samt för förluster i samband med lagring och annat omhändertagande av animaliska produkter. Såsom framgår av det föregående har jag emellertid tillstyrkt nämndens förslag att av överskottet i clearingkassan för fettråvaror ett belopp av i runt tal 47 miljoner kronor skall användas för att nedbringa den eljest erforderliga medelsanvisningen under prisregleringsanslaget. Ifrågavarande anslag skulle därför kunna begränsas till ett belopp av (230 — 47 =) 183 miljoner kronor. Det torde i detta sammanhang böra nämnas, att någon reservation å tidigare anvisade medel under anslaget icke torde kunna påräknas vid utgången av innevarande budgetår.

Till Producentbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk torde vidare erfordras 58 miljoner kronor.

Förutom nu omförmälda anslag bör i enlighet med vad förut förordats äskas dels till Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets

verksamhet ett reservationsanslag av 45 miljoner kronor, dels till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet ett förslagsanslag av 7 miljoner kronor.

Slutligen torde riksdagens medgivande böra inhämtas till att nyssnämnda bolags rörliga kredit hos riksgäldskontoret skall ökas från 70 till 125 miljoner kronor.»

Utskottet.

Allmänna synpunkter på prisregleringen under produktionsåret 1952/53.

I propositionen nr 207 till föregående års riksdag angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område under innevarande produktionsår uttalade dåvarande departementschefen, att försörjningsprogrammet under detta år liksom under de närmast föregående borde utformas med utgångspunkt från att livsmedelsbehovet i största möjliga utsträckning skulle täckas genom inhemsk produktion. Med hänsyn till bland annat den ur svensk synpunkt ogynnsamma utvecklingen av pris- och avsättningsförhållandena på världsmarknaden borde emellertid därjämte eftersträvas en viss förskjutning av produktionsinriktningen. Därvid borde man söka å ena sidan öka självförsörjningsgraden på de områden, där underskott förefunnes, och å andra sidan reducera överskotten av sådana produkter, för vilka svårigheter föreläge att vinna avsättning utomlands till tillfredsställande priser. Genom en dylik förskjutning skulle man vid sidan av den ökade försörjningsgraden kunna uppnå en ur ekonomisk synpunkt mera ändamålsenlig inriktning av produktionen ävensom en minskning av jordbrukets beroende av den mycket ovissa exportmarknaden.

I nu förevarande proposition har departementschefen anfört, att under det senaste året icke skett någon mera väsentlig förändring i de faktorer, som lågo till grund för den sålunda för ett år sedan gjorda bedömningen. Härvid har departementschefen pekat på att den internationella marknaden under senare tid kännetecknats av sjunkande priser, samtidigt som prisutvecklingen här i landet på grund av lönehöjningarna gått i motsatt riktning. Detta har medfört, att hemmamarknadspriserna på vissa jordbruksprodukter — med undantag bland annat för brödsäd — numera ligga högre än motsvarande priser utomlands. Enligt departementschefens mening understryker denna utveckling betydelsen av att de riktlinjer, som uppdragits för jordbruksproduktionen under innevarande regleringsår, även i fortsättningen följas. Utskottet ansluter sig för sin del till departementschefens uttalande, att det försörjningsprogram, som uppställdes våren 1951, i sina huvuddrag bör vara vägledande även under det kommande regleringsåret.

Med utgångspunkt från anförda synpunkter har i propositionen uppställts ett produktionsprogram för viktigare jordbruksalster. Vad i detta sammanhang anförts föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Sålunda synes en ytterligare utvidgning av brödsädsodlingen angelägen med hänsyn

till såväl det inhemska försörjningsläget som prisförhållandena på världsmarknaden. Den omsvängning, som numera skett beträffande priserna på fettråvaror på den internationella marknaden, torde däremot motivera en begränsning av oljeväxtodlingen. På grund av föreliggande svårigheter att utomlands vinna lönande avsättning för ett större smöröverskott synes det ur marknadssynpunkt vara lämpligt med en viss återhållsamhet beträffande mjölkproduktionen. Däremot torde en ökning av göddjursuppfödningen böra eftersträvas.

Såsom varit brukligt under en följd av år har även i år upprättats en förkalkyl över jordbrukets inkomster och kostnader under det kommande regleringsåret. Den för regleringsåret 1952/53 upprättade kalkylen ligger till grund för den överenskommelse, som den 1 april 1952 träffats mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation om prissättningen under nämnda regleringsår. Överenskommelsen har godkänts av Kungl. Maj:t den 25 i samma månad.

I motionen II: 662 har hemställts, att behandlingen av förevarande proposition i avvaktan på en skyndsam utredning av jordbrukskalkylen måtte uppskjutas till riksdagens höstsession. Med anledning härav får utskottet erinra om att departementschefen i propositionen nr 176 till årets riksdag förebådat tillkallandet av särskilda sakkunniga för att utreda frågan om ett nytt prissättningssystem på jordbrukets område samt att utskottet i sitt över nämnda proposition avgivna utlåtande, nr 39, uttalat att utskottet funnit det angeläget att denna utredning snarast komme till stånd och att utredningsarbetet bedreves med all den skyndsamhet uppgiften medgäve. Med hänsyn till vad sålunda förekommit anser utskottet nu ifrågavarande yrkande icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

I förevarande jordbrukskalkyl har skett en övergång till nytt basår. Såsom utgångspunkt för beräkningarna har sålunda förkrigsåret 1938/39 ersatts med året 1950/51. Utskottet, som i sitt utlåtande nr 42 till 1951 års riksdag uttalat önskemål om övergång till nytt kalkylbasår, har i likhet med departementschefen icke något att invända mot att en sådan övergång nu sker liksom ej heller mot valet av basperiod.

Vid beräkning av jordbrukets räntekostnader har i den föreliggande kalkylen hänsyn tagits till den ökning av fastighetskapitalet, som redovisats vid 1952 års allmänna fastighetstaxering. Med beaktande av den härmed följande stegringen av räntekostnaderna utvisar kalkylen för regleringsåret 1952/53 ett underskott om cirka 215 miljoner kronor. Av detta underskott beräknas 55 miljoner kronor hänföra sig till de ökade räntekostnaderna. Enligt prisöverenskommelsen skall av sistnämnda belopp en femtedel eller 11 miljoner kronor beaktas vid prissättningen för nästa år, medan återstoden — 44 miljoner kronor — skall avföras med lika delar under ett vart av de följande fyra åren. Kalkylunderskottet skall anses täckt, om jordbruket tillföres ett inkomstbelopp av 171 miljoner kronor. Prishöjningar på vete, kött och fläsk samt en förutsatt stegring av ostpriset vid fri prissättning

på denna vara beräknas medföra en inkomstökning av 41 miljoner kronor. Återstoden av det behöfliga inkomstillskottet — 130 miljoner kronor — skall tillföras jordbruket genom statliga pristillägg för mjölk. I överenskommelsen har man utgått från att allmänt mjölkpristillägg, extra mjölkpristillägg i norra Sverige samt leveranstillägg skola utgå enligt de grunder som gälla för tiden mars—augusti innevarande år. De sammanlagda kostnaderna för ifrågakvarande mjölkbidrag beräknas uppgå till ett belopp av 169 miljoner kronor utöver den summa, som i kalkylen upptagits såsom mjölkpristillägg. Till huvudsaklig del skall nämnda belopp täckas genom det förut angivna tillskottet av 130 miljoner kronor. Återstoden skall till viss del, eller 12 miljoner kronor, täckas genom en beräknad besparing vid förutsatt omläggning av producent- och kontantbidraget.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att prisöverenskommelsen i nu anförda liksom i övriga delar utgör en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna och därför bör godkännas. Utskottet har icke funnit något att erinra mot att den s. k. fyraprocentregeln skall äga tillämpning under det kommande regleringsåret, varvid dock omräkning skall ske endast för såvitt jordbruksnämnden eller jordbrukets förhandlingsdelegation det påfordrar. I likhet med departementschefen förutsätter utskottet vidare, att för den händelse jordbruket ställes inför krav på nya kostnadsökningar till följd av lönehöjningar på grund av nya kollektivavtal för lantarbetare eller andra grupper, jordbruksnämnden och jordbrukets organisationer i vanlig ordning upptaga förhandlingar om kompensation härför. Med hänsyn härtill torde det i motionerna I: 505 och II: 660 i denna del framställda yrkandet icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Departementschefen har i detta sammanhang vidare framhållit, att prisöverenskommelsen icke bör utgöra hinder för det centrala regleringsorganet att vidtaga sådana prisjusteringar, som äro påkallade ur försörjningssynpunkt. Utskottet, som är av samma åsikt, vill emellertid understryka vad departementschefen anført om att dylika justeringar såvitt möjligt böra avvägas på sådant sätt, att relationen mellan inkomst- och kostnadssummorna i kalkylen icke påverkas, samt att även minsta möjliga inkomstförskjutning mellan olika grupper av jordbrukare åstadkommes. Utskottet förutsätter vidare, att överläggningar med jordbrukets organisationer äga rum, innan dylika justeringar vidtagas. I den mån priserna på sådana jordbruksprodukter, som icke äro föremål för statlig prissättning, sänkas utan ingripande från myndigheternas sida, torde statsmakterna däremot, i överensstämmelse med vad som hittills gällt, icke böra ha skyldighet att kompensera prissänkningarna genom prishöjningar på andra produkter.

Liksom hittills torde Kungl. Maj:t böra äga befogenhet att inom den av riksdagen anvisade anslagsramen handhava jordbruksregleringen och vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i densamma.

I överensstämmelse med det i propositionen nr 176 till årets riksdag framlagda och av utskottet i utlåtandet nr 39 i huvudsak tillstyrkta förslaget an-

gående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under senare delen av innevarande produktionsår utgå under detta år statliga subventioner till betydande belopp. Bortses från producentbidraget samt vissa på prisregleringsanslaget fallande kostnader (stödet åt lin- och hampodlingen, diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen samt kostnaderna för viss lagringsverksamhet) beräknas subventionsbeloppet uppgå till sammanlagt omkring 481 miljoner kronor. Av detta belopp falla på arealbidraget för vete och pristillägget på fläsk tillhopa cirka 100 miljoner kronor. Nu nämnda bidrag förutsätts bortfalla under nästa regleringsår. Vidare har man beräknat, att kostnaderna i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet komma att nedgå med 110 miljoner kronor, nämligen från 155 miljoner kronor för innevarande regleringsår till 45 miljoner kronor för nästa regleringsår. Till följd av nedgång i mjölkinvägningen antagas slutligen kostnaderna för det allmänna mjölkpristillägget komma att minska med cirka 4 miljoner kronor. De statliga subventionerna på jordbrukets och livsmedelsförsörjningens område kunna därför beräknas sjunka från förut angivna ungefärliga belopp av 481 miljoner kronor för regleringsåret 1951/52 till $(481 - 100 - 110 - 4 =)$ 267 miljoner kronor för nästa regleringsår. Av sistnämnda summa falla som nämnts 45 miljoner kronor på spannmålsbolagets kostnader. Återstoden, 222 miljoner kronor (inklusive det belopp av 12 miljoner kronor, som överföres från producentbidraget), motsvarar vad som av statliga medel — inberäknat ett för året förutsatt tillskott av medel ur clearingkassan för fettråvaror — beräknas åtgå för utbetalande av mjölkbidrag av olika slag.

Dessa mjölkbidrag beräknas för produktionsåret 1952/53, oavsett finansieringssättet, draga en kostnad av sammanlagt 249 miljoner kronor, varav det allmänna mjölkpristillägget vid den i kalkylen upptagna mjölmängden 162 miljoner kronor, det extra mjölkpristillägget i norra Sverige 34 miljoner kronor och leveranstillägget 53 miljoner kronor.

Utskottet vill erinra om att utskottet i sitt förut nämnda utlåtande nr 39 till årets riksdag anfört, att det enligt utskottets åsikt i och för sig icke vore tillfredsställande, att pristillägg behövt tillgripas i den utsträckning som skett. Såsom framgår av den nyss lämnade redogörelsen komma subventionerna under nästa regleringsår — såvitt nu kan bedömas — att väsentligt minska i jämförelse med innevarande år. Av nästa produktionsårs subventionskostnader faller huvuddelen på mjölkbidrag av olika slag. Av dessa bidrag får det allmänna pristillägget anses ha en annan karaktär än det i norra Sverige utgående extra mjölkpristillägget samt leveranstillägget. De båda senare pristilläggen utgöra differentieringsbidrag, avsedda att kompensera innehavarna av brukningsdelar, belägna inom vissa landsdelar eller tillhörande vissa storleksgrupper, för högre produktionskostnader på grund av ogynnsamma betingelser för jordbruksdriften. Dessa bidrag kunna därför sägas ha till ändamål att åstadkomma en viss inkomstutjämnning inom jordbruket. Det allmänna mjölkpristillägget har däremot till syfte att verka i stabiliserande riktning genom att förhindra att inträdda kostnadsstegringar skola slå igenom i konsumentpriset.

I motionerna I: 505 och II: 660 har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära att till höstsessionen vid årets riksdag framläggas en plan för subventionernas användning och avveckling. Under hänvisning till vad jordbruksnämnden anfört ha motionärerna vidare uttalat, att det allmänna mjölkpristillägget bör avvecklas, så snart möjlighet uppkommer att ersätta detsamma med däremot svarande prishöjningar i konsumentledet. Motionärerna ha även anfört, att denna avveckling i görligaste mån bör påbörjas redan under nästa regleringsår. Med anledning härav vill utskottet framhålla, att det i och för sig är ett önskemål att det allmänna mjölkpristillägget avvecklas så snart detta bedömes vara möjligt. Utskottet anser sig emellertid icke nu kunna taga ställning till frågan, vid vilken tidpunkt en sådan avveckling skall kunna taga sin början och i vilken takt den bör ske. Utskottet kan därför icke tillstyrka motionärernas förslag om att riksdagen redan nu skall besluta viss avveckling under nästa regleringsår av ifrågasvarande pristillägg. Vidare kan utskottet ej heller, av skäl som närmare angivits i utlåtandet nr 39, biträda motionärernas förslag om en särskild utredning rörande avvecklingen av subventionssystemet.

Utskottet avstyrker det i motionerna I: 502 och II: 658 gjorda yrkandet av innebörd, att ytterligare subventioner till ett belopp av omkring 190 miljoner kronor skola införas i syfte att undvika eller begränsa prishöjningar på bröd, smör och margarin samt fläsk.

Brödsädsregleringen m. m.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag om att Svenska spannmålsaktiebolaget även under nästa regleringsår skall handha importen av brödsäd liksom även av fodermedel. Utskottet har ej heller något att erinra mot ett bibehållande tills vidare av gällande inskränkningar i handelns rätt att förfoga över inneliggande lager av brödsäd i syfte att hindra försäljning av sådan säd för utfodringsändamål.

I fråga om utformningen av prisregleringen har departementschefen i första hand förordat, att nuvarande system med fasta successivt stigande garantipriser bibehålles. Skulle skördeutsikterna avsevärt förhåttas, borde det enligt departementschefens mening dock få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bedömande, jordbruksnämnden att besluta om övergång till ett inlösningsförfarande. Vad sålunda förordats i fråga om valet av prisregleringssystem ävensom beträffande utformningen av regleringssystemet kan utskottet tillstyrka.

I motionerna I: 232 och II: 306 har hemställts om utökning av antalet prisorter för brödsäd, så att jordbrukarna i största möjliga utsträckning skola kunna erhålla fastställda garantipriser vid försäljning av sådan säd. Utskottet vill med anledning härav erinra om att nu gällande prisortssystem, vilket tillkommit genom beslut av 1950 års riksdag, innebär en i jämförelse med tidigare rådande system högst väsentlig begränsning av antalet dylika orter. Tillkomsten av det nya systemet har medfört såväl en väsentlig ratio-

nalisering av spannmålstransporterna som en betydande förenkling ur administrativ synpunkt. Såsom departementschefen framhållit erhöll jordbruket i samband med ifrågavarande omläggning kompensation för den genomsnittliga inkomstminskning, som beräknades bli en följd av densamma. Vid omläggningen bortsåg man icke från att vissa olägenheter skulle kunna uppstå. Utskottet vill härvidlag påpeka, att omläggningen medfört en försämring för jordbrukare, som äro avlägset bosatta från prisort.

Sistnämnda förhållande utgör anledningen till den kritik, som från vissa jordbrukargrupper riktats mot nuvarande system, samt till i olika sammanhang framförda förslag om en utökning av antalet prisorter. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att till prisöverenskommelsen för nästa år fogats en protokollsanteckning, enligt vilken jordbrukets förhandlingsdelegation uttalat önskan om dylik utökning.

Utskottet har icke funnit tillräckliga skäl föreligga att frånträda sin vid närmast föregående års riksdagar uttalade uppfattning om antalet prisorter för brödsäd (utl. nr 52/1950 och 42/1951). I likhet med departementschefen vill utskottet därför icke motsätta sig att prisorterna bibehållas vid nuvarande antal. Det i motionerna I: 232 och II: 306 i nu förevarande hänseende gjorda yrkandet kan utskottet således icke tillstyrka.

Kungl. Maj:ts förslag om införande av transportbidrag för brödsäd i fråga om Gotland biträdades av utskottet. Enligt utskottets mening kunna de för denna landsdel föreliggande särskilda förhållandena väl motivera en dylik särbestämmelse.

I motionerna I: 503 och II: 659 har yrkats, att den vid jordbruksförhandlingarna överenskomna höjningen av vetepriiset med 3 öre per kilogram icke måtte genomföras. Ehuru vissa skäl kunna åberopas till förmån för detta yrkande, har utskottet efter överväganden icke funnit sig böra tillstyrka detsamma. Ej heller kan utskottet biträda det i motionerna I: 507 och II: 665 framlagda förslaget om att priset på brödsäd av årets skörd under vissa förutsättningar skall justeras nedåt.

Med hänsyn till nu rådande överskottssituation i fråga om bruna bönor finner utskottet sig icke kunna tillstyrka det i motionerna I: 506 och II: 661 gjorda yrkandet om införande av ett garantipris av en krona per kilogram.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag i fråga om prishöjningsavgift för lager av brödsäd av gammal skörd. Utskottet förordar slutligen, att Kungl. Maj:t skall erhålla bemyndigande att redan sommaren 1952 fastställa priserna på brödsäd av 1953 års skörd. Däremot kan utskottet icke biträda det i motionerna I: 507 och II: 665 framförda yrkandet om att förevarande bemyndigande skall meddelas under förbehåll att priserna på brödsäd under vissa omständigheter skola justeras nedåt. Utskottet förutsätter nämligen, att Kungl. Maj:t inom ramen för det föreslagna allmänna bemyndigandet kommer att företaga de prisjusteringar, som betingas av omständigheterna.

Regleringen av fodersäd och andra fodermedel.

Utskottet har förut tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag, att fodermedelsimporten under det kommande regleringsåret liksom hittills skall handhas av spannmålsbolaget. Även i övrigt biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag om fodermedelsregleringen. Det i motionerna I: 507 och II: 665 gjorda yrkandet om justering av priserna på oljekraftfoder och hönsfoderblandningar kan utskottet med hänsyn till därmed förknippade kostnader icke tillstyrka.

Potatisregleringen.

På denna punkt tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Oljeväxtregleringen.

Beträffande oljeväxtregleringen biträder utskottet vad departementschefen anfört rörande grundpriset på frö av vårsådda oljeväxter av årets skörd liksom vad departementschefen i övrigt uttalat beträffande denna reglering under nästa produktionsår. Vad angår prissättningen på höstsådda oljeväxter torde Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att fastställa odlarpriser för höstraps och höstrybs av 1953 års skörd.

Stödet åt lin- och hampodlingen.

Vad angår stödet åt ifrågavarande odling vill utskottet erinra om att föregående års riksdag tagit ställning till frågan om riktlinjerna för detta stöd. Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag står i överensstämmelse med angivna riksdagsbeslut. Förslaget — mot vilket utskottet icke har något att invända — förutsätter bland annat, att en av riksdagen godkänd utbyggnad av linberedningsverket i Laholm icke kommer till stånd under det nya regleringsåret. Sedan propositionen avlåtits har emellertid byggnadstillstånd meddelats för nämnda utbyggnad. Härigenom kommer kvantiteten stödberättigad fiber att ökas med 300 ton utöver vad som avsetts i propositionen. Genom denna utvidgning stiger anslagsbehovet för linodlingen med 250 000 kronor. De totala kostnaderna för stödet åt nästa års lin- och hampodling ökas således från i propositionen angivna 2 400 000 kronor till 2 650 000 kronor.

Vad i propositionen anförts beträffande användningen av viss reservation föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Äggregleringen.

Beträffande äggregleringen tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Detta innebär, bland annat, att jordbruksnämnden skall äga rätt att uttaga utjämningsavgift vid export av ägg. Såsom jordbruksnämnden anfört bör emellertid, även om prisutvecklingen för fodermedel skulle motivera en utjämningsavgift, dylik avgift icke utgå om därigenom skulle förhindras att den för regleringsåret beräknade medelprisnivån på ägg uppnås.

Köttvaruregleringen m. m.

I fråga om köttvaruregleringen och stödet åt ullproduktionen biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter, m. m.

Under denna rubrik behandlar departementschefen — förutom de egentliga regleringsåtgärderna på förevarande område — även frågan om den fortsatta utformningen av det för närvarande i form av producent- och kontantbidrag utgående stödet åt vissa innehavare av mindre jordbruk.

Beträffande tillkomsten av detta bidrag vill utskottet erinra om att 1947 års riksdagsbeslut om riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken bland annat innefattade ett särskilt stöd åt innehavare av mindre jordbruk. I fråga om förutsättningarna för att erhålla sådant stöd fastslogs, att det i princip endast borde utgå till brukningsdel, där med hänsyn till brukningsdelens beskaffenhet och försörjningsmöjligheterna utanför densamma kunde anses erforderligt att lämna brukaren ett särskilt stöd, intill dess erforderlig rationalisering kunnat genomföras. Av olika skäl ansågs dock icke lämpligt, att beträffande den nuvarande brukargenerationen pröva bidragsbehovet i vidare mån än som följde av att bidrag icke skulle utgå till den, vars brukningsdel översteg 10 hektar åker och till åker omräknad ängsmark. Däremot borde frågan om bidragsrättens bestånd prövas, då brukningsdelen bytte ägare.

Nu angivna riktlinjer lågo till grund för de bestämmelser, som sedermera utfärdades rörande det nuvarande producent- och kontantbidraget. Skalan för detta bidrag har utformats så, att för en till mejeri levererad kvantitet av upp till 4 000 kilogram mjölk eller till mjölk omräknad grädde för år räknat utgår bidrag med 12 öre per kilogram. Vid leveranser från 4 000 till 7 000 kilogram utgör bidraget 480 kronor. För leveranser därutöver minskas bidraget med 3 öre per kilogram. Sådana producenter, som ej kunna leverera mjölk till mejeri, erhålla i stället kontantbidrag, utgående efter det genomsnittliga antalet kor under vissa år.

Såsom departementschefen erinrat har producent- och kontantbidraget i sin nuvarande utformning utsatts för åtskillig kritik. Det har bland annat anmärkts, att bidrag i ett icke ringa antal fall utgår till personer, vilka med hänsyn till beskaffenheten av deras brukningsdelar icke kunna anses vara i behov av detta bidrag. Vidare har sagts, att bidragsbestämmelserna varit ägnade att åstadkomma viss snedvridning av produktionen. Med anledning av den kritik som riktats mot bidraget tillkallades i slutet av år 1949 särskilda sakkunniga för att verkställa översyn av detsamma. Enligt direktiven skulle utredningen icke företaga någon omprövning av de principiella grunderna för bidraget. Bland annat borde sålunda icke ifrågasättas stödets karaktär av övergångsanordning i avvaktan på genomförandet av den erforderliga rationaliseringen. Utredningens i juni 1951 avgivna betänkande är på grund därav icke av mera genomgripande art. Den väsentligaste ändring, som föreslås, går ut på en omläggning av den nuvarande bidragsskalan.

Departementschefen har uttalat, att det är förståeligt, att missnöje kunnat uppstå i de fall, då bidraget bortfallit i samband med överlåtelse av fastighet. I motionerna I: 48, I: 323 och II: 422 samt I: 507 och II: 665 ha gjorts yrkanden, vilka innebära att bidrag i fortsättningen utan prövning skall utgå även till nytillträdande brukare. Utskottet vill med anledning härav i likhet med departementschefen erinra om att bidragsbestämmelsernas utformning i nu ifrågavarande hänseende är intimt förknippad med de år 1947 fastställda riktlinjerna för jordbrukspolitiken. Såsom framhålles i propositionen låter det sig knappast göra att därutinnan vidtaga någon mera principiell ändring utan att samtidigt ompröva dessa riktlinjer. Utskottet är i likhet med departementschefen icke berett att föreslå en dylik omläggning och ansluter sig därför till dennes uttalande att nu gällande bestämmelser om bidragsrätt för nytillträdande brukare böra bibehållas. På grund härav torde de i nyssnämnda motioner på denna punkt gjorda ändringsyrkandena icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I likhet med departementschefen kan utskottet däremot biträda vad utredningen i detta sammanhang uttalat om möjligheten för nytillträdande brukare att erhålla bidrag, då fastigheten icke kan rationaliseras eller i vart fall detta icke kan ske inom överskådlig framtid ävensom då fastigheten visserligen kan förstärkas, men brukaren ej har för avsikt att vidtaga åtgärd i detta syfte.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts framställning i vad avser de allmänna villkoren för bidragsrätten. I detta sammanhang vill utskottet särskilt understryka departementschefens uttalande om att lantbruksnämnd bör kunna vägra bidrag åt brukare, beträffande vilken det med hänsyn till hans inkomst- eller förmögenhetsförhållanden är uppenbart, att han icke är beroende av jordbruket för sin utkomst. I enlighet med propositionen bör Kungl. Maj:t vidare äga att på förslag av lantbruksstyrelsen eller lantbruksnämnd tillämpa högre arealgräns än 10 hektar för sammanhängande enhetliga områden med väsentligt lägre areell avkastning än vad som gäller i genomsnitt för län eller länsdel. Slutligen bör tagas större hänsyn än vad hittills varit fallet till skiftande förhållanden med avseende på arrondering och därmed förknippade omständigheter av betydelse för bedömandet av brukningsdels bärkraft.

Med hänsyn till de fördelar, som stå att vinna genom en omläggning, som innebär att producentbidraget utgår med fasta belopp, biträder utskottet departementschefens förslag härom.

Beträffande bidragsskalan ansluter sig departementschefen i stort sett till producentbidragsutredningens förslag. Detta förslag innebär en förskjutning av tyngdpunkten i skalan till större mjölkleveranser än enligt nu gällande regler. Med hänsyn till prisöverenskommelsen den 1 april 1952, enligt vilken 12 miljoner kronor beräknas skola inbesparas av det nuvarande bidraget, har emellertid i propositionen skett en justering nedåt i den av utredningen förordade skalan. Kungl. Maj:ts förslag innebär sålunda, att bidraget skall utgå med 8 öre per kilogram vid leverans upp till 4 000 kilogram mjölk år-

ligen. Mellan 4 000 och 6 000 kilogram utgör bidraget enligt förslaget 3 öre per kilogram, varefter ett fast bidrag av 380 kronor utgår vid leverans av 6 000—10 000 kilogram. Överstiger leveransen 10 000 kilogram per år, skall avdrag göras med 3 öre för varje överskjutande kilogram.

I de förut berörda motionerna I: 48 samt I: 507 och II: 665 ha beträffande bidragsskalan framlagts förslag, som innebära avvikelser i skilda hänseenden från den i propositionen förordade skalan. Utskottet har tidigare avstyrkt dessa motioner i vad avser grunderna för bidragsrätten. På grund av den i motionerna avsedda sammankopplingen av olika bidragsformer finner utskottet sig icke heller i förevarande del kunna biträda dessa motioner.

I motionerna I: 502 och II: 658 har yrkats, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om ändrade grunder för producent- och kontantbidraget. Motionärerna synas åsyfta, bland annat, att nu gällande bidragsskala skall tillämpas även i fortsättningen. Med anledning härav får utskottet erinra om att i den av utskottet godtagna prisöverenskommelsen förutsattes att visst belopp — 12 miljoner kronor — skall överföras från producentbidraget till leveranstillägget för mjölk. Då bifall till nu ifrågavarande motioner i väsentlig grad skulle rubba förutsättningarna för överenskommelsen, vill utskottet icke tillstyrka desamma.

I motionerna I: 503 och II: 659 har framhållits, att bifall till Kungl. Maj:ts förslag rörande producentbidraget skulle medföra, att innehavare av stödjordbruk samt vissa innehavare av ofullständiga jordbruk skulle få minskade bidrag. Med hänsyn härtill ha motionärerna hemställt, att producentbidraget upp till viss mjölkkvantitet skall utgå efter nu gällande grunder men att den i propositionen förordade bidragsskalan i övrigt skall tillämpas.

Utskottet får i anledning härav erinra om att den av producentbidragsutredningen förordade bidragsskalan — till vilken den i propositionen föreslagna skalan i väsentliga hänseenden ansluter sig — fastställdes under delvis andra förutsättningar än de som nu råda. Leveranstillägget för mjölk har nämligen tillkommit, och detta skall enligt gällande bestämmelser utgå till dem som leverera minst 4 000 kilogram mjölk per år. Under sådana omständigheter vill utskottet — med hänsyn till vad motionärerna anfört — icke motsätta sig att en justering av bidragsskalan äger rum. Utskottet får för sin del förorda, att bidraget i botten av bidragsskalan skall utgå med 10 öre per kilogram samt därefter utgöra 270 kronor vid 3 000 kilogram, 360 kronor vid 4 000 kilogram och 380 kronor vid 5 000 kilogram, för att i fortsättningen utgå i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att med beaktande av vad utskottet nu anfört närmare utforma bidragsskalan ävensom vidtaga med hänsyn härtill erforderliga jämkningar i Kungl. Maj:ts förslag rörande storleken av det bidrag, som bör utgå till brukare på grundval av deras koinnehav.

Beträffande det allmänna mjölkpristillägget, det extra mjölkpristillägget samt leveranstillägget tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, att desamma skola utgå efter samma grunder som under tiden mars—augusti innevarande regleringsår.

Vad i propositionen i övrigt anförts i detta avsnitt föranleder icke någon erinran från utskottets sida. I motionerna I: 507 och II: 665 har yrkats en sänkning av smörpriset. Med anledning härav får utskottet anföra, att en dylik prissänkning torde förutsätta antingen att det vid förhandlingarna överenskomna inkomsttillskottet minskas eller att en häremot svarande summa tillföres jordbruket genom prishöjning på andra produkter eller genom subventioner. Utskottet kan därför icke biträda ifrågavarande motionsyrkande.

Konstgödselregleringen.

Vad departementschefen anført på denna punkt föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Regleringen av handeln med vegetabiliska oljor och vissa andra fettvaror.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning beträffande fettvaruregleringen. I motionerna I: 507 och II: 665 har framförts förslag om sänkning av priset på margarin. Med hänsyn till att utskottet förut ansett sig icke böra tillstyrka en i samma motioner föreslagen prissänkning på smör och då utskottet icke finner skäl föreligga att ändra prisrelationen mellan denna vara och margarin, kan utskottet icke heller i denna del biträda motionärernas yrkande.

Kostnader för Svenska spannmålsaktiebolaget.

Mot Kungl. Maj:ts framställning på förevarande punkt har utskottet icke något att erinra.

Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet.

Utskottet tillstyrker vad i propositionen föreslagits rörande utjämningslagring av jordbruksprodukter samt beredskapslagring under nästa regleringsår.

Förordningarna angående reglering av utförsel respektive införsel av levande djur och jordbruksprodukter m. m.

Vid 1951 års riksdag beslöts, att de införselbestämmelser, som då gällde för jordbruksnämndens importreglerande verksamhet, skulle sammanföras i en gemensam författning. Nu förordas, att en särskild författning skall utfärdas även beträffande den utförselreglering, som är knuten till nämnden. Samtidigt föreslås vissa ändringar i den författning, som gäller i fråga om införseln. Kungl. Maj:ts förslag i dessa hänseenden kan utskottet biträda, dock med viss ändring. Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen har jordbruksnämnden i skrivelse till utskottet den 14 maj 1952 hemställt om viss rättelse i de författningsförslag som underställts riksdagen. I de till dessa förslag hörande bilagorna bör sålunda i stället för »ur 23

Ätbara, ej särskilt nämnda delar av får, häst och nötkreatur» införas orden »ur 23 Ätbara, ej särskilt nämnda delar av får, häst, nötkreatur och svin». Mot vad jordbruksnämnden sålunda anfört har utskottet icke något att erinra. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid utfärdande av ifrågasvarande bestämmelser vidtaga angivna ändringar.

Anslagsäskanden m. m.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de i propositionen framlagda anslagsberäkningarna. De merkostnader, som uppkomma till följd av vad utskottet tidigare förordat beträffande producentbidraget, torde enligt utskottets mening kunna rymmas inom ramen av det för detta ändamål äskade förslagsanslaget.

Med hänsyn till vad utskottet i det föregående anfört torde de i motionerna I: 502 och II: 658 samt I: 503 och II: 659 framställda yrkandena i fråga om medelsanvisning icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Förevarande proposition har först den 7 maj 1952 inkommit till riksdagen. Med hänsyn till ärendets omfattning och stora betydelse vill utskottet därför kraftigt understryka vad utskottet i sitt utlåtande nr 42 till föregående års riksdag anfört om önskvärdheten att jordbrukets prisförhandlingar för framtiden planläggas med beaktande av att de skola slutföras vid en sådan tidpunkt, att statsmakterna erhålla längre tid för behandlingen av prisregleringsfrågorna.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att motionen II: 662 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

B. att riksdagen må medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det följande angives samt således

1) beträffande allmänna synpunkter på prisregleringen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 502 och II: 658, I: 505 och II: 660, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

2) i fråga om brödsädsregleringen m. m., med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 232 och II: 306, I: 503 och II: 659 såvitt nu är i fråga, I: 506 och II: 661 samt I: 507 och II: 665, sistnämnda två motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

3) beträffande regleringen av fodersäd och andra fodermedel, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 507 och II: 665 såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

4) i vad angår potatisregleringen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

5) beträffande oljeväxtregleringen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

6) i fråga om stödet åt lin- och hampodlingen, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning, godkänna vad utskottet förordat;

7) beträffande äggregleringen, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning, godkänna vad utskottet anfört;

8) i vad avser köttvaruregleringen m. m. bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

9) beträffande regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter, m. m., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 503 och II: 659 såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 48, I: 323 och II: 422, I: 502 och II: 658 samt I: 507 och II: 665, sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet förordat;

10) i vad angår konstgödselregleringen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

11) beträffande regleringen av handeln med vegetabiliska oljor och vissa andra fettvaror, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 507 och II: 665 såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

C. att riksdagen må å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 502 och II: 658, såvitt nu är i fråga, till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett reservationsanslag av 183 000 000 kronor;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 502 och II: 658 samt I: 503 och II: 659, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Producentbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk* ett förslagsanslag av 58 000 000 kronor;

3) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning till *Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* ett reservationsanslag av 45 000 000 kronor;

4) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning till *Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet* ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor;

D. att riksdagen må bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att, för att bereda Svenska spannmålsaktiebolaget rörelsekapital, tillhandahålla bolaget en rörlig kredit av ytterligare 55 miljoner kronor eller sålunda tillhoppa 125 miljoner kronor;

E. att riksdagen må

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost;

2) i anledning av Kungl. Maj:ts framställning antaga de vid propositionen fogade förslagen till förordning angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. samt till förordning om ändring i förordningen den 8 juni 1951 (nr 379) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m., båda förordningarna med det tillägg utskottet i det föregående förordat;

F. att motionerna I: 505 och II: 660, såvitt angår yrkandet i fråga om framläggande av plan för subventionernas användning och avveckling, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 maj 1952.

På jordbruksutskottets vägnar:

ALLAN ANDERSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Anderberg, Jon Jonsson, Näslund, Hjalmar Nilsson, Bertil Andersson, Bror Nilsson, Mossberger, Yngve Persson, Franzén och Björnberg; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Tungelsta, Pettersson i Dahl, Jacobson i Vilhelmina, Andersson i Hyssna, Hæggbloom, Jonsson i Järvsand, Ahlsten, Svensson i Ljungskile, Lindström och Andersson i Långviksmon.

Reservationer.

Allmänna synpunkter på prisregleringen under produktionsåret 1952/53.

1) Av herrar *Hjalmar Nilsson, Hæggblom och Björnberg*, vilka ansett, att motionerna I: 505 och II: 660, såvitt nu är i fråga, borde bifallas och att därför

dels det stycke å s. 40 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet delar», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar departementschefens uppfattning, att prisöverenskommelsen i nu anförda liksom i övriga delar utgör en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna och därför bör godkännas. Utskottet har således icke något att erinra mot att den s. k. fyraprocentregeln skall äga tillämpning under det kommande regleringsåret, varvid dock omräkning skall ske endast för såvitt jordbruksnämnden eller jordbrukets förhandlingsdelegation det påfordrar. Utskottet förutsätter vidare, att för den händelse jordbruket ställes inför krav på nya kostnadsökningar till följd av lönehöjningar på grund av nya kollektivavtal för lantarbetare eller andra grupper, jordbruket äger, oavsett fyraprocentregeln, erhålla kompensation härför genom prishöjningar på jordbrukets produkter. Överläggningar skola i sådant fall upptagas härom mellan jordbruksnämnden och förhandlingsdelegationen. Med detta uttalande torde det i motionerna I: 505 och II: 660 begärda förtydligandet av propositionens uttalande i denna sak vara tillgodosett.»

dels ock utskottets hemställan under punkten B. 1) bort lyda sålunda:

»1) beträffande allmänna synpunkter på prisregleringen, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 505 och II: 660 ävensom med avslag å motionerna I: 502 och II: 658, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

2) Av herrar *Näslund, Svensson* i Ljungskile och *Andersson* i Långviksmon, vilka ansett, att första satsen i det stycke i utskottets yttrande å s. 40, som börjar med orden »Utskottet delar», bort ha följande lydelse:

»Utskottet kan icke i alla delar godtaga departementschefens uttalade uppfattning, att prisöverenskommelsen i nu anförda liksom i övriga delar utgör en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna, utan anser vissa justeringar befogade.»

3) av herrar *Näslund, Svensson* i Ljungskile och *Andersson* i Långviksmon, vilka ansett, att i utskottets yttrande sista satsen i det stycke, som börjar å s. 40 med orden »I överensstämmelse», samt det stycke å s. 41, som börjar med orden »Dessa mjölkbidrag», bort ersättas av text av följande lydelse:

»Återstoden, inberäknat ett för året förutsatt tillskott av medel ur clearingkassan för fettråvaror, beräknas motsvara vad som av statliga medel kan åtgå för utbetalande av mjölkbidrag av olika slag.»

4) Av herrar *Hjalmar Nilsson, Hægglom* och *Björnberg*, vilka ansett att motionerna I: 505 och II: 660, såvitt nu är i fråga, borde bifallas och att därför

dels det stycke å s. 42 i utskottets yttrande, som börjar med orden »I motionerna I: 505», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 505 och II: 660 har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära att till höstsessionen vid årets riksdag framläggas en plan för subventionernas användning och avveckling. Under hänvisning till vad jordbruksnämnden anfört ha motionärerna vidare uttalat, att det allmänna mjölkpristillägget bör avvecklas, så snart möjlighet uppkommer att ersätta detsamma med däremot svarande prishöjningar i konsumentledet. Motionärerna ha vidare anfört, att denna avveckling i görligaste mån bör påbörjas redan under nästa regleringsår. Med anledning härav vill utskottet framhålla, att så långt dröjsmål som i propositionen förutsattes med avveckling av subvention, som givits som kompensation för en redan nu inträdd produktionskostnadsökning, icke är önskvärt. I likhet med jordbruksnämnden anser utskottet att den del av subventionsbeloppet för regleringsåret 1952/53, som skall användas för betalande av allmänt mjölkpristillägg, bör avvecklas så snart möjlighet uppkommer att ersätta detsamma med däremot svarande priser i konsumentledet. Utskottet anser det önskvärt att denna avveckling i görligaste mån påbörjas under loppet av nästa regleringsår, varigenom besparingar böra kunna göras å det för prisregleringar avsedda reservationsanslaget. Då utskottet anser det högeligen önskvärt, att vad härutinnan kommer att ske är känt vid löneavtalsförhandlingarna vid nyåret 1953, instämmer utskottet i motionärernas yrkande, att riksdagen av Kungl. Maj:t begär utredning rörande subventionssystemets på jordbrukets prisområde användning och avveckling samt att på utredningen byggt förslag i denna fråga föreläggas höstriksdagen.»

dels utskottets hemställan under punkten B. 1) bort ha följande lydelse:

»1) beträffande allmänna synpunkter på prisregleringen, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 505 och II: 660 ävensom med avslag å motionerna I: 502 och II: 658, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

dels ock utskottets hemställan under punkten F. bort lyda sålunda:

»F. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 505 och II: 660, såvitt nu är i fråga, av Kungl. Maj:t till riksdagens höstsession begära framläggande av en plan för subventionernas inom jordbrukets prisområde användning och avveckling.»

5) Av herr *Ahlsten*, såvitt angår fyraprocentregeln och kompensation för jordbruket till följd av lönehöjningar på grund av nya kollektivavtal för lantarbetare.

Brödsädsregleringen m. m.

6) Av herrar *Näslund, Svensson* i Ljungskile och *Andersson* i Långviksmon, vilka ansett att motionerna I: 507 och II: 665, såvitt nu är i fråga, borde bifallas och att därför

dels det stycke å s. 43 i utskottets yttrande, som börjar med orden »I motionerna», bort lyda sålunda:

»I motionerna I: 503 och II: 659 har yrkats, att den vid jordbruksförhandlingarna överenskomna höjningen av vetepriset med 3 öre per kilogram icke måtte genomföras. Ehuru vissa skäl kunna åberopas till förmån för detta yrkande, har utskottet efter överväganden icke funnit sig böra tillstyrka det samma. Därest årets skörd skulle bliva så god, att vissa priser i enlighet med principerna för den träffade uppgörelsen måste sänkas, biträder utskottet det i motionerna I: 507 och II: 665 framförda förslaget, att priserna på årets brödsäd justeras nedåt, innan handeln med den nya skörden tagit sin början. Därest så icke sker, skulle de animaliska produkterna få bära hela pris-sänkningen.»

dels det stycke å s. 43 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet biträder», bort ha denna lydelse:

»Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag i fråga om prishöjningsavgift för lager av brödsäd av gammal skörd. Utskottet förordar slutligen, att Kungl. Maj:t skall erhålla bemyndigande att redan sommaren 1952 fastställa priserna på brödsäd av 1953 års skörd. Därvid biträder utskottet det i motionerna I: 507 och II: 665 framförda yrkandet om att i förevarande bemyndigande skall göras ett förbehåll av innebörd, att priserna på brödsäd under vissa omständigheter skola justeras nedåt. Enligt den begärda fullmakten skall beslut härom fattas av Kungl. Maj:t före höstsådden. Ett garanterat högt pris för obegränsade kvantiteter skulle nämligen kunna under vissa förhållanden skapa en besvärlig situation 1953.»

dels ock utskottets hemställan under punkten B. 2) bort lyda sålunda:

»2) i fråga om brödsädsregleringen m. m., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 507 och II: 665, såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 232 och II: 306, I: 503 och II: 659 såvitt nu är i fråga, samt I: 506 och II: 661, godkänna vad utskottet anfört;»

7) av herr *Hjalmar Nilsson*, såvitt angår garantipris på bruna bönor.

Regleringen av fodersäd och andra fodermedel.

8) Av herrar *Näslund, Svensson* i Ljungskile och *Andersson* i Långviksmon, vilka ansett att motionerna I: 507 och II: 665, såvitt nu är i fråga, borde bifallas och att därför

dels det stycke å s. 44 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet har», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har förut tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag, att fodermedelsimporten under det kommande regleringsåret liksom hittills skall handhas av spannmålsbolaget. Det i motionerna I: 507 och II: 665 gjorda yrkandet om nedjustering av priset på oljekraftfoder och hönsfoderblandning anser sig utskottet med hänsyn till i motionerna framförda synpunkter böra tillstyrka.»

dels ock utskottets hemställan under punkten B. 3) bort lyda sålunda:

»3) beträffande regleringen av fodersäd och andra fodermedel, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 507 och II: 665, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

Regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter m. m.

9) Av herrar *Näslund, Svensson* i Ljungskile och *Andersson* i Långviksmön, vilka ansett att

dels utskottets yttrande under förevarande rubrik bort erhålla följande lydelse:

»I propositionen har departementschefen framlagt förslag om ändrade grunder för producentbidrag till de mindre jordbruken. Förslaget anknyter till rekommendationer från producentbidragsutredningen, som avlämnade sitt förslag för ett år sedan. Utskottet vill emellertid erinra om att denna utredning genom sina direktiv var förhindrad att ingå på en förutsättningslös prövning av frågan. Vad dess ledamöter i stort sett enade sig om var hur man i form av producent- och kontantbidrag på bästa sätt skulle kunna fördela en summa av cirka 70 miljoner kronor utan att i princip ändra på de genom 1947 års beslut fastställda grunderna. Departementschefen ansluter sig i stort sett till vad utredningen anfört, dock med en angiven ytterligare nedpressning av bidragssumman med cirka 12 miljoner kronor per år. Utskottet vill emellertid erinra om, att därest de nya bestämmelserna skola träda i kraft den 1 januari 1953, kommer besparingen för nästa regleringsår att begränsas till cirka 8 miljoner kronor.

Beträffande den 1947 beslutade ordningen att producent- och kontantbidrag endast i undantagsfall skall utgå till nya ägare eller arrendatorer av ifrågavarande fastigheter, detta för att påskynda den yttre rationaliseringen, anser sig utskottet med hänsyn till de gångna årens erfarenheter böra framhålla, att sammankopplingen emellan producentbidraget och rationaliseringsverksamheten medfört flera ogynnsamma verkningar. Om denna ordning skulle fullföljas tills cirka hälften av ifrågavarande jordbruk bytt ägare, så blir resultatet att de äldre småbrukarna, som i genomsnitt taget har mindre skulder och mindre försörjningsbörda, erhåller producentbidrag, under det att en ungefär lika stor grupp yngre jordbrukare, som genomsnittligt taget befinner sig i en sämre ekonomisk situation, måste vägras bidrag. Det missnöje, som redan nu råder, visar otvetydigt att denna linje icke kan fullföljas. Detta är enligt utskottets mening ej heller nödvändigt. Det råder intet sådant

enkelt och ensartat samband mellan producentbidragen och rationaliseringsverksamheten, som man förutsatte i 1947 års riksdagsbeslut.

I motionerna I: 507 och II: 665 framhålles, att några tillräckligt starkt vägande skäl att upprätthålla sambandet mellan producentbidrag och rationaliseringsverksamhet icke finnas. Till denna mening ansluter sig utskottet.

Utskottet får därför med anledning av motionerna I: 48, I: 507 och II: 665 i motsvarande delar föreslå ett bidrag av 10 öre för mjölkleveranser upp till 4 000 kilogram, 8 öre för leverans mellan 4 000 och 9 000 kilogram, varefter det uppnådda beloppet av 800 kronor bör utgå oavkortat, om leveransen ej överstiger 14 000 kilogram, samt att ett avdrag göres med 4 öre per kilogram för den del av mjölkleveransen, som ligger över 14 000 kilogram. Detta innebär, att bidraget skulle helt upphöra, när mjölkleveransen uppgår till 34 000 kilogram. Hur denna anordning ställer sig i förhållande till det i propositionen framförda förslaget framgår av följande tabell.

Årsleverans av mjölk Kg	Prissättning	
	Prop.	Utskottet
1 000	80	100
2 000	160	200
3 000	240	300
4 000	320	400
5 000	400	480
6 000	480	560
7 000	520	640
8 000	580	720
9 000	630	800
10 000	680	800
11 000	650	800
12 000	620	800
13 000	590	800
14 000	560	800
15 000	530	760
16 000	500	720
17 000	470	680
18 000	440	640
19 000	410	600
20 000	380	560
21 000	350	520
22 000	320	480
23 000	300	440
24 000	300	400
25 000	300	360
26 000	300	320
27 000	300	280
28 000	300	240
29 000	300	200
30 000	300	160

Årsleverans av mjölk Kg	Prissättning	
	Prop.	Utskottet
31 000	300	120
32 000	300	80
33 000	300	40
34 000	300	0
	etc.	

I motionerna I: 507 och II: 665 har yrkats en sänkning av smörpriset. På i motionerna anförda skäl tillstyrker utskottet ifrågavarande yrkande.

Ett med 30 öre sänkt smörpris medför en minskning av inkomstsidan i totalkalkylen i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag. Vad totalkalkylens balans angår, bör emellertid observeras, att det nya basåret 1950/51 synes uppvisa ett överskott på cirka 25 miljoner kronor, vilket endast till cirka $\frac{1}{3}$ beaktats. Om överskottet i sin helhet infogades i kalkylen för 1952/53 skulle denna visa balans, även om en inkomstsumma på ett tjugotal miljoner kronor skulle bortfalla.»

dels ock utskottets hemställan under punkten B. 9) bort lyda sålunda:

»9) beträffande regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter, m. m., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 48, I: 323 och II: 422, I: 502 och II: 658, I: 503 och II: 659 samt I: 507 och II: 665, sistnämnda sex motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet förordat;»

10) av herrar *Näslund, Svensson* i Ljungskile och *Andersson* i Långviksmon, vilka ansett att — därest den av dem avgivna, med 9) betecknade reservationen icke skulle vinna riksdagens bifall — motionerna I: 323 och II: 422 borde bifallas och att därför

dels de stycken å s. 46 i utskottets yttrande, som börja med orden »Departementschefen har» och »I likhet», bort ersättas med ett stycke av följande lydelse:

»Departementschefen har uttalat, att det är förståeligt, att missnöje kunnat uppstå i de fall, då bidraget bortfallit i samband med överlåtelse av fastighet. I motionerna I: 48, I: 323 och II: 422 samt I: 507 och II: 665 ha gjorts yrkanden, vilka innebära att bidrag i fortsättningen utan prövning skall utgå även till nytillträdande brukare. Utskottet vill erinra om att enligt 1947 års riksdagsbeslut lantbruksnämnderna visserligen erhållit möjlighet att under särskilda betingelser bevilja bidrag till nytillträdande brukare. Erfarenheten under de sista fyra åren synes dock utskottet giva stöd för kravet på att den nuvarande inskränkningen helt avlägsnas. Utskottet ansluter sig därför på ifrågavarande punkt till motionärernas mening, att bidraget i fortsättningen utan inskränkning skall utgå även till nytillträdande brukare.»

dels de stycken å s. 47 i utskottets yttrande, som börja med orden »I de», »I motionerna I: 502» och »I motionerna I: 503», bort ersättas med ett stycke av följande lydelse:

»I motionerna I: 48, I: 502 och II: 658, I: 503 och II: 659 samt I: 507 och II: 665 ha framställts vissa yrkanden i fråga om bidragsskalans utformning.»
dels ock utskottets hemställan under punkten B. 9) bort ha följande lydelse:

»9) beträffande regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter, m. m., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 48, I: 502 och II: 658, I: 503 och II: 659 samt I: 507 och II: 665, sistnämnda sex motioner såvitt nu är i fråga, ävensom med bifall till motionerna I: 323 och II: 422, godkänna vad utskottet anfört;»

11) Av herr *Ahlsten*.

Regleringen av handeln med vegetabiliska oljor och vissa andra fettvaror.

12) Av herrar *Näslund*, *Svensson* i Ljungskile och *Andersson* i Långviksmon, vilka ansett att motionerna I: 507 och II: 665, såvitt nu är i fråga, borde bifallas och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande å s. 48, som börjar med orden »Utskottet biträder», bort lyda sålunda:

»Utskottet biträder Kungl. Maj:s framställning beträffande fettvaruregleringen. I motionerna I: 507 och II: 665 har framförts förslag om sänkning av priset på margarin. Då utskottet förut tillstyrkt en i samma motioner föreslagen prissänkning på smör och då utskottet icke anser skäl föreligga att ändra prisrelationen mellan denna vara och margarin, biträder utskottet även i denna del motionärernas yrkande.»

dels ock utskottets hemställan under punkten B. 11) bort ha följande lydelse:

»11) beträffande regleringen av handeln med vegetabiliska oljor och vissa andra fettvaror, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 507 och II: 665, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

Anslagsäskanden m. m.

13) Av herrar *Näslund*, *Svensson* i Ljungskile och *Andersson* i Långviksmon, vilka — vid bifall till den av dem avgivna, med 9) betecknade reservationen — ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande å s. 49, som börjar med orden »Utskottet har», bort lyda sålunda:

»De i propositionen gjorda anslagsäskandena torde böra godtagas med den ändringen, att det till leveranstillägg äskade beloppet av 53 miljoner kronor sammanlägges med det till producentbidrag begärda förslagsanslaget av 58 miljoner kronor för att tillsammans bilda ett förslagsanslag till bidrag till innehavare av mindre jordbruk. Utskottet har icke något att erinra mot att tillgängliga och erforderliga medel tagas i anspråk ur jordbruksnämndens

clearingkassa för fettråvaror för att nedbringa den eljest erforderliga medelsanvisningen under prisregleringsanslaget.»

dels ock utskottets hemställan under punkterna C. 1) och 2) bort ha följande lydelse:

»1) i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt — såvitt nu är i fråga — motionerna I: 48, I: 323 och II: 422, I: 502 och II: 658, I: 503 och II: 659 samt I: 507 och II: 665, till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett reservationsanslag av 130 000 000 kronor;

2) i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt — såvitt nu är i fråga — motionerna I: 48, I: 323 och II: 422, I: 502 och II: 658, I: 503 och II: 659 samt I: 507 och II: 665, till *Bidrag till innehavare av mindre jordbruk* ett förslagsanslag av 111 000 000 kronor;»